

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
DOCTOR HONORIS CAUSA
LITTERARUM HUMANIORUM

Academician, Prof. univ. dr., Dr. h. c. mult.

MIRCEA DUMITRU

Vicepreședinte al Academiei Române

Timișoara, 2024

Cuvânt
la deschiderea ceremoniei de acordare a titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA LITTERARUM HUMANIORUM
al Universității de Vest din Timișoara domnului
Academician Prof. univ. dr. MIRCEA DUMITRU

Stimate domnule Academician Mircea Dumitru,

Stimați membri ai comunității academice din Universitatea de Vest din Timișoara,

Dragi studenți,

Onorat auditoriu,

Doamnelor și domnilor,

Universitatea de Vest din Timișoara primește azi, în comunitatea sa academică, pe domnul Academician Profesor universitar dr. Mircea Dumitru, vicepreședintele Academiei Române, filosof, om de cultură activ și un reper de sobrietate în spațiul public românesc. Este o mare responsabilitate pentru noi și suntem onorați să vă avem, începând din acest moment, alături, în calitate de membru al comunității universitare timișorene.

O universitate comprehensivă are o natură teleologică: ea își propune să valideze, prin definiție, **valorile umaniste** ca scop și nu ca mijloc, susținând necondiționat educația plurală și deschisă. În Cuvântul de deschidere la Conferința de mare anvergură și impact intitulată „Diaspora în Cercetarea Științifică și Învățământul Superior din România – Diaspora și prietenii săi”, desfășurată în aprilie 2016 sub Înaltul Patronaj al Președintelui României și organizată de către Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, UEFISCDI și Universitatea de Vest din Timișoara, ați adresat audienței adunate în Aula Magna o întrebare pe care n-ați dorit-o deloc retorică, dar nici metaforică: „De ce mai avem încă nevoie de educație umanistă în universități?” și, mai precis, de filosofie, și ați răspuns că de dragul unor dimensiuni fără de care nu putem vorbi de educație universitară: (1) educația morală a adulților; (2) viziunea teoretică, explicativă și speculativă integratoare; (3) dezvoltarea și consolidarea democrației. Astfel, spuneți că „filosofia, ca întreaga educație umanistă, nu este în primul rând o educație pentru profit monetarizabil (...) ci pentru dezvoltarea capacităților morale și a atitudinilor necesare fundamentării virtuților cetățenești, de care depind consolidarea democrației și reușita marilor proiecte politice și culturale naționale”.

Valorile Universității de Vest din Timișoara converg, domnule Academician, spre înțelegerea lumii, umanității și subiectivității – în deplină consonanță cu cuvintele domniei voastre. Noi vizăm, în plus față de performanța științifică și angajarea social-economică, **dezvăluirea personalității**

umane ca întreg, un proiect umanist ale cărui rădăcini vin din vechea și respectabila maximă aristotelică: „Întregul este mai mult decât suma părților sale”.

Stimați invitați,

Domnul Academician Mircea Dumitru este unul dintre cei mai vizibili și apreciați reprezentanți ai comunității filosofice românești. Contribuțiile domniei sale la dezvoltarea studiilor academice din sfera filosofiei, mai ales în domeniile filosofiei analitice și logicii, sunt impresionante și greu de cuprins într-o prezentare atât de succintă. Numai traducerile, însoțite de un aparat critic riguros, de carte filosofică, pe care le-a realizat, ar fi mai mult decât acoperitoare, ca bibliografie de excepție, domnia sa aducând în premieră în filosofia de limbă română autori de prim plan cum sunt: Lary Laudan, Robert Nozick, Ludwig Wittgenstein, Saul Kripke, Kit Fine sau Oswald Quine. Oaspetele nostru de onoare de astăzi a coordonat și coordonează colecții fundamentale de carte științifică, participă la congrese și evenimente științifice în cadrul celor mai prestigioase universități de pe toate continentele, iar cele mai recente volume editate de domnia sa au fost publicate la celebrele edituri Routledge și Oxford University Press.

Simțul responsabilității și credința în puterea transformatoare a cultivării recunoașterii excelenței și valorizării talentului l-au determinat pe dascălul și omul de cultură al cetății Mircea Dumitru să își asume o seamă de responsabilități publice de bun augur pentru educația și cercetarea românească. În calitate de Rector al Universității din București, a contribuit decisiv la echilibrarea și potențarea resurselor de cercetare ale acestei instituții prestigioase de învățământ superior; ca Ministru al Educației a luptat fără echivoc împotriva falselor valori, plagiatului și imposturii și pentru reformarea în cheie modernă a educației românești; ca Vicepreședinte al Academiei Române a dovedit implicare fermă în construirea unei relații deschise și disponibile între Academie și Societatea civilă, domnul Academician Mircea Dumitru oferind un model continuu de onestitate, profesionalism și dedicare.

În ceea ce privește legăturile directe cu Universitatea noastră, ele sunt multiple. Domnul Profesor Mircea Dumitru este un colaborator constant al Universității de Vest din Timișoara prin implicarea sa activă în cadrul Consiliului Școlii Doctorale de Filosofie, Sociologie și Științe Politice. În această calitate, domnia sa contribuie la îndrumarea doctoranzilor și face parte din comisii de susținere publică a tezelor de doctorat, oferind expertiză și sprijin tinerilor cercetători în procesul de dezvoltare academică și științifică. De asemenea, domnia sa ne-a bucurat și continuă să ne bucure cu vizitele sale frecvente la Universitatea de Vest din Timișoara, prilejuite de participarea la conferințe și dezbateri științifice de mare impact și anvergură intelectuală, consolidând astfel legătura cu comunitatea academică și aducând contribuții valoroase la dezvoltarea dezbaterilor filosofice și științifice găzduite de Universitatea noastră. Aceste evenimente contribuie la crearea unui mediu academic dinamic și stimulat, favorizând schimbul de idei între experți și studenți și popularizarea științei și culturii în rândul comunității orașului și regiunii noastre.

Stimați invitați, domnule Academician Mircea Dumitru,

Împărtășim aceleași valori și crezuri, considerând că adevărul și onoarea sunt mai importante decât puterea, cunoașterea și disponibilitatea față de aproapele mai importante decât interesele de conjunctură. Suntem mai mult decât onorați să vă avem partener în acest efort de a oferi studenților modele demne de urmat, vă mulțumim pentru că acceptați să vă fim alături în angajamentul dumneavoastră de formare de caractere pentru o Românie a viitorului.

În numele comunității noastre academice vă mulțumesc, domnule Academician Mircea Dumitru, pentru că ați acceptat propunerea Universității de Vest din Timișoara de a vi se acorda titlul de **Doctor Honoris Causa Litterarum Humaniorum**. Am convingerea că, prin alăturarea Domniei Voastre comunității noastre academice, prestigiul acestei universități se va consolida.

Vă doresc sănătate și putere de muncă și vă doresc să continuați cu aceeași dăruire pasionanta dumneavoastră activitate.

Prof. univ. dr. Marilen-Gabriel Pirtea

Rectorul Universității de Vest din Timișoara

LAUDATIO
în onoarea
domnului Academician Prof. univ. dr. MIRCEA DUMITRU
Vicepreședinte al Academiei Române
cu ocazia acordării titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA LITTERARUM HUMANIORUM
al Universității de Vest din Timișoara

Stimate domnule Academician Profesor Dr. Mircea Dumitru,

Stimate domnule Rector, stimate domnule Președinte al Senatului,

Stimate colege și stimați colegi,

Stimați invitați,

Este o mare onoare, un privilegiu deosebit, dar și o mare bucurie pentru mine să rostesc această *Laudatio* cu ocazia acordării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara domnului Academician Profesor univ. dr. Mircea Dumitru – o personalitate marcantă a filosofiei contemporane românești și internaționale, un om de o vastă erudiție și un model de excelență academică și civică.

Acest titlu este acordat la propunerea Facultății de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării și cu sprijinul domnului Rector Prof. univ. dr. Marilen-Gabriel Pirtea, ca o recunoaștere a meritelor sale academice și civice excepționale în domeniile cercetării științifice, învățământului și culturii românești contemporane.

Domnul Profesor Mircea Dumitru nu ar avea nevoie de nicio prezentare, dar, conform tradiției acestui exercițiu de admirație, este necesar să menționăm funcțiile sale actuale: profesor la Facultatea de Filosofie a Universității din București, membru corespondent – din 2014 – și apoi membru titular al Academiei Române, iar, din mai 2022, Vicepreședinte al acestui for de primă mărime al științei și culturii din România. Din 2021, este Președintele Secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române și Director al Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al acesteia. De asemenea, din 2020, este Director executiv al Comisiei Fulbright România și Vicepreședinte al CNATDCU.

Aceasta este doar o mică parte a implicării cu totul remarcabile a profesorului Mircea Dumitru în viața academică și publică. Domnia-sa este cunoscut pentru contribuțiile sale la cercetarea filosofică – publicate în 9 cărți de autor (apărute sau în curs de apariție), 9 volume editate și peste 90 de studii și articole, multe dintre ele în limba engleză. În 2019, a fost ales membru al secției „Humanities – Philosophy, Theology, and Religious Studies” din cadrul prestigioasei Academia Europaea. În plus, a fost președinte al Societății Europene de Filosofie Analitică (2011–2014) și al Institutului Internațional de Filosofie (2017–2021), unde a promovat dialogul și colaborarea filosofică

internațională.

Domnul Academician Mircea Dumitru este o autoritate recunoscută pe plan internațional în domeniile logicii filosofice, filosofiei limbajului și metafizicii modalităților. Și-a început educația academică la Universitatea din București, unde a urmat studii de filosofie, după care și-a continuat formarea academică prin două teze de doctorat – una în filosofie la Tulane University, SUA (1998), cu teza „On Incompleteness in Modal Logic: An Account through Second-Order Logic,” și o alta în filosofie la Universitatea din București (2001). Această formare academică solidă a reprezentat baza unor contribuții remarcabile la analiza logicii modale și a problemelor legate de necesitate și posibilitate, utilizând semantica lumilor posibile.

Domnul Profesor Mircea Dumitru este apreciat pentru calitățile sale de filosof de prim rang în domeniul logicii modale și pentru abordarea interdisciplinară a unor probleme esențiale din metafizica modernă. Domnia sa este descris drept unul dintre cei mai inovativi filosofi ai generației sale, capabil să îmbine tradițiile filosofiei continentale cu cele ale filosofiei analitice, aducând contribuții majore în domenii largi ale filosofiei precum epistemologia, logica filosofică și filosofia limbajului.

Ca parte a dezvoltărilor de avangardă ale cercetării logico-filosofice, metafizica modalității reprezintă o ramură fundamentală a metafizicii care se ocupă de studiul posibilității, necesității, contingenței și altor concepte modale. Această disciplină filosofică încearcă să înțeleagă ce înseamnă ca ceva să fie posibil sau necesar și explorează natura profundă a acestor proprietăți modale. Un concept central în metafizica modalității este cel de lumi posibile, utilizat pentru a explora modurile în care lucrurile ar putea fi diferite de cum sunt în realitate. O lume posibilă este o descriere completă și coerentă a unei stări de lucruri alternative, în care anumite propoziții sunt adevărate sau false. David Lewis, un filosof proeminent în acest domeniu, a argumentat că toate lumile posibile sunt la fel de reale ca și lumea actuală, propunând ceea ce se numește „realism modal”. Cu toate acestea, respectiva abordare a fost puternic criticată de filosofi precum Kit Fine și Mircea Dumitru, care au sugerat perspective alternative mai nuanțate.

Domnul Academician Dumitru critică ideea de realism modal propusă de Lewis, subliniind că tratamentul lumilor posibile ca entități concrete introduce probleme ontologice majore. Ca alternativă, domnia sa susține că adevărurile modale pot fi explicate mai bine prin intermediul esențelor și proprietăților fundamentale ale obiectelor, fără a presupune existența unor lumi posibile ca entități independente și concrete.

Unul dintre filosofi contemporani remarcabili, amintit deja, cu a cărei perspectivă modal-metafizică converge, sub multe aspecte, și gândirea profesorului Mirela Dumitru, Kit Fine, a introdus o schimbare semnificativă în înțelegerea modului în care ar trebui tratate adevărurile modale, argumentând că acestea sunt mai bine explicate prin esențele obiectelor decât prin lumile posibile concrete. El propune ca modalitățile să fie ancorate în proprietățile esențiale ale lucrurilor, oferind o bază pentru discuțiile contemporane despre esențialism în metafizică.

În acord cu Fine, academicianul Mircea Dumitru a dezvoltat discuțiile despre actualism, teoria conform căreia doar lumea actuală există concret, în timp ce lumile posibile sunt reprezentări conceptuale sau descrieri ipotetice ale modului în care lucrurile ar putea fi. Domnia sa crede că adevărurile modale trebuie analizate în funcție de esențele și relațiile fundamentale ale lucrurilor din lumea actuală, contribuind astfel la dezbaterile filosofice despre relația dintre posibilitate, necesitate

și realitatea concretă.

Un alt aspect fundamental al contribuției profesorului Mircea Dumitru la metafizica modalității este lucrarea sa asupra incompletitudinii în logica modală. În teza sa de doctorat de la Tulane University, intitulată „On Incompleteness in Modal Logic: An Account through Second-Order Logic,” domnia sa investighează cum sistemele modale pot fi incomplete și propune o nouă metodă de înțelegere a validității modale prin logica de ordin superior. Această abordare nu doar clarifică limitele sistemelor de logică modală, dar și oferă o bază riguroasă pentru interpretările metafizice ale necesității și posibilității.

Lucrarea sa a deschis calea pentru o serie de studii ulterioare în care a continuat să exploreze aplicarea logicii modale în analiza problemelor filosofice fundamentale, punând accent pe legătura dintre validitatea modală a enunțurilor și adevărul într-un cadru de logică de ordin superior.

Contribuțiile profesorului Mircea Dumitru se extind și în filosofia limbajului, unde explorează modul în care limbajul natural exprimă adevărurile modale și relația dintre expresiile lingvistice și structurile metafizice. În lucrări precum „Neo-fregeanism și neo-russellianism în semantica atribuirii de atitudini propoziționale și a referinței directe,” domnia sa examinează modalitățile în care expresiile referențiale și modale funcționează în enunțuri și cum acestea pot reflecta adevărurile fundamentale ale realității. Aceste investigații au dus la o înțelegere mai profundă a modului în care limbajul poate transmite semnificații modale complexe și cum poate influența percepțiile noastre asupra necesității și posibilității.

Academicianul Mircea Dumitru a examinat și teoria omologilor sau reprezentanților (*counterpart theory*), o abordare care explică modul în care un individ poate avea proprietăți diferite în lumi posibile diferite prin analogia cu existența unor „omologi” în acele lumi. Lucrările dedicate teoriei omologilor analizează implicațiile filosofice și logice ale acestei teorii, sugerând că înțelegerea identității și a diferenței de proprietăți în contexte modale necesită o reevaluare a modului în care concepem entitățile și proprietățile lor esențiale.

În contextul actual al globalizării și al avansului rapid al tehnologiei, educația umanistă este adesea marginalizată în favoarea domeniilor tehnice și economice. În acest context, în articolul său intitulat „Sfârșitul umanioarelor: De ce mai avem încă nevoie de educație umanistă în universități?”, profesorul Mircea Dumitru aduce argumente solide în favoarea necesității păstrării și promovării umanioarelor în mediile universitare, subliniind importanța gândirii critice, a eticii și a dezvoltării culturale în formarea unor cetățeni responsabili și implicați. Textul explorează criza pe care studiile umaniste o resimt în universitățile contemporane, o criză declanșată de tendințele guvernelor liberale de a marginaliza acest domeniu în favoarea științelor exacte și tehnice. Autorul subliniază extrem de convingător că această schimbare afectează negativ democrația și rolul critic pe care educația umanistă l-a avut de-a lungul istoriei în formarea gândirii critice, a toleranței și a pluralismului în societate. Domnia sa argumentează că o astfel de educație este esențială pentru dezvoltarea unei societăți libere și democratice, oferind indivizilor capacitatea de a reflecta asupra valorilor și a vieții comune. În ciuda provocărilor financiare și sociale cu care se confruntă, studiile umaniste rămân fundamentale pentru înțelegerea profundă a umanității și pentru menținerea unui echilibru între cunoașterea tehnologică și cea umanistă. Profesorul Mircea Dumitru avertizează că eliminarea umanioarelor din educație ar putea conduce la o superficializare a formării intelectuale și la o pierdere a abilităților esențiale de gândire critică și reflecție morală.

Pentru activitatea și contribuțiile sale în diverse domenii academice, științifice și civice, profesorul Mircea Dumitru a primit numeroase semne de recunoaștere națională și internațională: titlul de Doctor Honoris Causa al mai multor universități din țară și din străinătate, premii, distincții și ordine, printre care Ordinul „Bernardo O’Higgins” în grad de Mare Ofițer (Republica Chile, 2005), Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Cavaler (2019) și „Ordre du Mérite” conferit de Președintele Franței (2021).

Contribuțiile domnului Academician Mircea Dumitru la dezvoltarea filosofiei sunt multiple și se extind dincolo de domeniile menționate în această modestă *Laudatio*. Ca logician și filosof de prestigiu internațional, domnia sa a adus o contribuție esențială la logica filosofică prin cercetările sale despre incompletitudinea în logica modală și interpretarea acesteia prin logica de ordin superior. În plus, a explorat profund filosofia limbajului, abordând provocări precum referința directă și semantica atribuirii de atitudini propoziționale. Prin aceste lucrări, a îmbogățit înțelegerea legăturii dintre limbaj, semnificație și realitatea metafizică.

Pe lângă contribuțiile sale teoretice, intelectualul și omul de cultură Mircea Dumitru a fost un promotor activ al dialogului filosofic internațional, editând volume influente și contribuind la clarificarea unor dezbateri importante despre realismul modal și esențialism. De asemenea, a jucat un rol crucial în promovarea filosofiei analitice în România și în străinătate, întărind comunitatea filosofică prin colaborări internaționale și inițiative academice.

În plus față de realizările sale academice, profesorul Mircea Dumitru este un susținător fervent al educației umaniste. Așa cum am mai sus, în articolele și conderințele sale despre importanța umanioarelor, domnia-sa pledează pentru menținerea și promovarea educației umaniste în universități, subliniind importanța gândirii critice, a eticii și a dezvoltării culturale în formarea unor cetățeni responsabili și implicați.

Pe lângă cariera sa remarcabilă în cercetare și educație, domnul Mircea Dumitru a ocupat funcții de conducere, precum Rector al Universității din București, Ministru al educației și Vicepreședinte al Academiei Române (pe aceasta din urmă ocupând-o și în prezent), demonstrând un angajament continuu față de excelența academică și integritatea învățământului superior. Prin toate aceste realizări, domnia-sa a devenit un model de urmat pentru noi toți, un exemplu de pasiune pentru cunoaștere, dedicare academică și implicare în viața publică.

Cu ocazia acordării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara, vă exprimăm profunda noastră apreciere pentru realizările dumneavoastră remarcabile în domeniul filosofiei, educației și administrației academice, și pentru impactul durabil pe care l-ați avut și continuați să-l aveți asupra culturii academice, atât în România, cât și la nivel internațional.

Vitam longam vivas, crescas, floreas, Domnule Profesor Mircea Dumitru!

COMISIA DE EVALUARE ȘI DE ELABORARE A *LAUDATIO*

Președinte:

Prof. univ. dr. Marilen Gabriel PIRTEA, *Rectorul Universității de Vest din Timișoara*

Membri:

Prof. univ. dr. Anton TRĂILESCU, *Președintele Senatului Universității de Vest din Timișoara*

Academician dr. Dan DUBINĂ, *Președintele Filialei Timișoara a Academiei Române*

Conf. univ. dr. Valy Ceia, *Prorector al Universității de Vest din Timișoara, Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie,*

Conf. univ. dr. Karla Lupșan, *Prodecanul Facultății de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara*

Prof. univ. dr. Florin LOBONȚ, *Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara*

Prof. univ. dr. Claudiu Mesaroș, *Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara*

Conf. univ. dr. Claudiu T. ARIEȘAN, *Magister Caeremoniae al Universității de Vest din Timișoara*

Conferința publică
Sfârșitul umanioarelor?
De ce mai avem încă nevoie de educație umanistă în universități?
a Domnului MIRCEA DUMITRU
cu ocazia acordării titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA LITTERARUM HUMANIORUM
al Universității de Vest din Timișoara

Vă invit să considerăm întrebările din titlu în modul lor cel mai propriu, literal și nemetaforic. Sper să vă conving că ele nu sunt câtuși de puțin întrebări retorice, ci chestiuni foarte serioase și îngrijorătoare.

Într-o carte foarte recentă a Marthei Nussbaum, *Not for Profit. Why Democracy Needs the Humanities?*¹, problema apusului și chiar a sfârșitului umanioarelor se pune în termenii cei mai fruști și dramatici. Iar această luare de poziție nu este câtuși de puțin una singulară. Lucrarea evocată aici combină analiza lucidă a decăderii treptate a rolului umanioarelor în universitățile contemporane cu prognoza sumbră asupra unui viitor apropiat, în care s-ar putea să asistăm la dispariția totală a departamentelor și a programelor de studii umaniste. S-a întâmplat, deja, în țări cu regim democratic consolidat și cu învățământ superior foarte bine articulat și dezvoltat. Și este foarte probabil ca această mișcare să continue și să se extindă.

Situația aceasta îngrijorătoare contrastează acut cu rolul central, bine cunoscut și documentat, pe care umanioarele și artele liberale l-au jucat în istoria democrației. Literatura și filosofia au contribuit, literalmente, la schimbarea lumii, la consolidarea regimurilor democrate liberale, și cu toate acestea, ceea ce constatăm este că părinții majorității tinerilor studioși de azi devin anxioși, dacă copiii lor doresc să studieze științele umaniste sau dacă aceștia se dovedesc a fi analfabeți din punct de vedere financiar, dar nu par să fie câtuși de puțin îngrijorați dacă educația lor în domeniul umanioarelor este precară și deficitară.

Fără să conștientizăm, poate, încă prea bine această situație, trăim o “criză tăcută”, după cum ne avertizează Nussbaum, în care guvernele și decidenții politici, motivați de o greșită pedagogie

¹ Martha Nussbaum, *Not for Profit. Why Democracy Needs the Humanities?*, The Public Square Book Series, Princeton University Press, 2010.

socială și culturală, pun semnul egalității între creșterea economică și dezvoltarea personalității umane, nutriend credința superficială și complet eronată că simpla creștere a produsului intern brut ar fi de natură să atragă după sine o rezolvare a tuturor problemelor politice și culturale, ar conduce aproape automat la dezvoltarea capacităților și a personalității indivizilor și s-ar solda, fatalmente și finalmente, cu o consolidare a democrației.

Ceea ce ascunde această puerilă ecuație “creștere economică = dezvoltarea capacităților indivizilor și a aptitudinilor acestora pentru a consolida democrația” este faptul că modelul educațional, care diminuează până la anihilare artele liberale și umanioarele, va produce, într-un viitor nu foarte îndepărtat, dar într-o manieră căreia cu greu noi ne vom mai putea sustrage, și o serioasă erodare a acelor calități care sunt esențiale pentru cetățenii regimurilor democratice mature și consolidate. Marii educatori și vizionarii care au contribuit la construcția națiunilor moderne libere și prospere au sesizat cu foarte mare acuitate cum anume artele și umanioarele îi deprind pe copii și pe studenți să gândească critic, o capacitate care este necesară pentru acțiunile independente și pentru reacțiile și reziliența inteligentă ale oamenilor în fața puterii tradiției oarbe sau a autorității politice incontrolabile. Studenții artelor liberale, ai literaturii și umanioarelor, în general, învață, totodată, să își imagineze situații în care sunt puși ceilalți semeni ai lor, o capacitate absolut esențială ca remediu pentru lipsa din ce în ce mai răspândită și îngrijorătoare a empatiei, pentru contracararea și depășirea cinismului și a egoismului; altfel spus, o capacitate care este esențială pentru succesul unei democrații cultivate.

Dar întreaga problematică a rolului și a funcțiilor educației umaniste astăzi capătă o dimensiune și mai gravă pentru noi toți, aceia care slujim destinul umanioarelor în universitate, dacă vom plasa aceste dezbateri și polemici culturale și politice într-un context mai general, internațional. În toate universitățile lumii, din Australia și Japonia și până în Statele Unite, trecând prin universitățile europene, rolul umanioarelor în educație și cercetare este continuu chestionat și pus la îndoială, de multe ori minimalizat, uitat sau, de-a dreptul, negat și respins. Tocmai de aceea, este cât se poate de firesc și de potrivit pentru noi, aici, să ne întrebăm care este țelul educației umaniste în învățământul superior? Care este, sau care *mai* este, rolul și locul nostru într-un mediu universitar educațional și de cercetare care este în mod masiv, dacă nu chiar exclusiv și obsesiv, dominat de către subiectele și disciplinele care aparțin aceluși conglomerat de domenii academice cunoscut sub denumirea acronimului englezesc STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics)?

Sunt convins că noi toți resimțim un contrast dureros între accentul retoric ipocrit pus asupra importanței umanioarelor, pe care adesea îl auzim, în manieră mai degrabă propagandistică, în

pronunțările publice ale acelor care nu cred însă întotdeauna ceea ce spun, și rolul real, finanțarea publică și aprecierea cu mult reduse față de ceea ce ar merita umanioarele, venite din partea instituțiilor publice, a agențiilor de finanțare și chiar a conducerilor și leadershipului de vârf ale universităților.

Vreau să fac cât se poate de clară propria mea poziție, pentru a nu fi rău înțeles. Nu sunt un obscurantist care neagă importanța socială și beneficiile covârșitoare pe care noi toți le obținem de la științe și de la tehnologii. Dimpotrivă, în calitatea mea profesională de filosof analitic și de logician, educat la școala științei, apreciez frumusețea și exactitatea cunoașterii științifice, ale explicațiilor și predicțiilor pe care le oferă aceasta și sunt, totodată, de-a dreptul uimit și încântat de progresul științelor și al aplicațiilor acestora spre beneficiul și buna-ființare a unui număr din ce în ce mai mare de oameni.

Chiar mai mult, credința mea adâncă și puternică este că știința constituie o dimensiune esențială și constitutivă a identității culturale europene, alături de filosofia greacă și, cultural și istoric vorbind, de religia creștină. Căutarea imparțială și obiectivă a adevărului și a esenței ultime a realității a început cu multe secole în urmă în Grecia Antică, atunci când știința și filosofia nu puteau fi rupte una de cealaltă, deoarece formau o unitate de neseplat. Dar cultivarea științei, cu excluderea celorlalte componente majore ale culturii europene, îngustarea până la eliminarea totală a spațiului de existență academică legitimă pentru cunoașterea și înțelegerea valorilor umane, a subiectivității, trăirilor, emoțiilor sau a gustului estetic, ne vor lăsa sărăciți și văduviți de orice acces la spiritualitatea adâncă și la tradiția multimilenară prin care suntem ceea ce suntem și am ajuns până aici în istorie.

Desigur, aspirația epistemică a științei, această viziune a unei explicații și predicții obiective și impersonale a ceea ce este aparent și observabil, bazate pe cunoașterea structurii ascunse a esenței realității, pare să nu lase nici un spațiu conceptual pentru valorile umane, pentru subiectivitate, emoții și gust artistic. Găsirea unei căi de a unifica cele două lumi, aceea a științei și aceea a subiectivității umane a emoțiilor și a valorilor este, încă, un proiect filosofic grandios și serios, cel mai probabil agenda pentru filosofia sec. al XXI-lea. Mulți filosofi contemporani importanți dezbate această chestiune foarte dificilă și contrariantă: anume cum putem face loc, într-o manieră justificată și argumentată, subiectivității umane într-o viziune științifică obiectivă și impersonală asupra lumii, viziune cum este aceea care a fost sprijinită de către dezvoltarea științelor matematice ale naturii, și care, la rândul ei – această dezvoltare a științelor – a motivat o concepție filosofică despre știință, din care s-a presupus că am putea elimina valorile și orice ține de subiectivitatea umană? Sunt convins că până nu vom putea aduna la un loc o concepție filosofică unitară, care să integreze obiectivul cu

subiectivul, nu vom putea avea o înțelegere completă a Universului și nici a noastră înșine, drept indivizi distincți și cu un statut ontologic excepțional, în acest Univers.

Pe fundalul acestei grave și dificile probleme schițate aici, la întrebarea: De ce avem nevoie de umanioare, de filosofie, de literatură, de istorie sau de teologie?, răspunsul va fi unul clar și distinct: deoarece *dimensiunea morală a educației prin umanioare*, și *dimensiunea teoretic-speculativă a studiului adevărurilor acestor științe* nu pot fi substituite de o cultură centrată exclusiv pe valorile pozitivistice sau pe acelea ale unor deconstructivismes postmoderne care transformă orice ținere de spiritualitate (în primul rând, onto-teologia marilor proiecte filosofice și teologice ale modernității europene) în ficțiuni, fantezii, narațiuni sau ideologii politice. Nu există și nu poate exista un substitut acceptabil al dimensiunii morale a studiului umanioarelor, care interoghează viețile și culturile noastre, așa cum s-au constituit și dezvoltat acestea până acum și care ne somează să le chestionăm temeiurile și să le reformăm încontinuu. După cum nu există nici un substitut pur științific nici pentru dimensiunea teoretică și speculativă a onto-teologiei, care ne cere să clarificăm ce anume considerăm noi că știm și să aflăm un răspuns la întrebarea cum de stau laolaltă toate aceste sfere și straturi ale existenței din Univers.

Pe acest fundal schematic, doresc acum să ridic câteva chestiuni generale care ne dau o viziune mai profundă asupra naturii relațiilor dintre filosofie și umanioare, pe de o parte, și știință și tehnologie, pe de altă parte, așa cum sunt înțelese acestea astăzi. Și vreau să încep prin a pune o întrebare radicală: De ce avem nevoie de filosofie, de artele liberale și de umanioare?

Unul dintre temeiurile chestionării nevoii de filosofie și a rolului acesteia este acela că începând din Evul Mediu și până la sfârșitul secolului al XIX-lea, filosofia a urmărit două idei ontoteologice (adică idei deopotrivă metafizice și teologice): (1) ideea de Dumnezeu, și (2) ideea imaterialității și a nemuririi sufletului. Majoritatea oamenilor de știință din secolul al XIX-lea erau evlavioși și observau ritualurile religioase ale bisericii; totuși, știința secolului al XX-lea și, într-un ritm din ce în ce mai alert, a secolului al XXI-lea, a devenit seculară, iar imaginea filosofică dominantă, mai ales aceea prevalentă în filosofia cultivată în țările anglofone, împărtășește cu știința contemporană aceeași viziune seculară. (Desigur, există și astăzi oameni de știință și filosofi care sunt religioși.)

Având în minte această schimbare dramatică a atitudinii intelectuale față de cele două idei onto-teologice tradiționale, nu este greu de văzut de ce mulți oameni și-au consolidat credința că întreaga filosofie, să zicem, de la Platon și până la Hegel, cel puțin, este istoria unei confabulații neîntemeiate și a unor erori cognitive grosolane. Iar oamenii la care fac aluzie aici sunt atât filosofi

profesioniști importanți, cât și oameni de știință, care, poate din rațiuni diferite, argumentează că filosofia tradițională este greșit orientată, înșelătoare, confuză și pe de-a-ntregul un non-sens. Astfel, Heidegger a proclamat sfârșitul onto-teologiei; deopotrivă, Wittgenstein pare să țintească în aceeași direcție atunci când spune că noua sarcină a filosofiei trebuie să fie aceea de a “arăta muștei ieșirea din sticla cu muște”.²

Mai mult, succesul spectaculos al biologiei evoluționiste, al geneticii, informaticii și științei creierului, au subminat treptat ideea că “sediul” facultăților noastre mentale trebuie să fie un suflet imaterial. Nu este câtuși de puțin surprinzător, atunci, că numeroși oameni de știință se opun și sunt chiar de-a dreptul ostili filosofiei tradiționale, pe care o consideră desuetă; a se vedea, de pildă, Stephen Hawking, Steven Weinberg sau Richard Dawkins.

Cu toate acestea, nici măcar prestigiul științei contemporane, nu a putut eroda în totalitate poziția umanioarelor ca atare, în calitatea lor de discipline importante în curricula universitare, dar a zdruncinat, totuși, fundamentele filosofiei, punându-i la îndoială semnificația cognitivă și utilitatea intelectuală și socială.

Filosoful american contemporan Hilary Putnam prezintă foarte clar această chestiune atunci când se întreabă: ”Să fie, oare, filosofia de fapt doar o relică a unor epoci trecute, pe care ar trebui fie să o eliminăm fie să o înlocuim cu altceva, chiar dacă ascundem vederii noastre faptul că ceea ce facem când continuăm să folosim cuvântul ‘filosofie’ este să înlocuim vechiul proiect cu altceva?”³

În secolul al XX-lea, au existat două încercări majore de a justifica funcțiile filosofiei: pozitivismul logic și postmodernismul. Ambele au eșuat.

În mare vorbind, pozitivismul logic este rezultatul combinării versiunii oferite de către Ernst Mach empirismului cu concepția lui Bertrand Russell despre noua logică matematică în calitate de instrument care sau rezolvă sau dizolvă problemele tradiționale ale filosofiei o dată pentru totdeauna. Totuși, unul dintre cei mai influenți gânditori ai acestei tradiții, anume Rudolf Carnap, scria în 1934 în lucrarea *Unitatea Științei*: “Toate enunțurile care aparțin metafizicii, eticii normative și epistemologiei (metafizice) au acest defect, sunt, de fapt, neverificabile și, prin urmare, neștiințifice. În Cercul de la Viena, obișnuim să descriem astfel de enunțuri ca fiind nonsensuri”.⁴

Avem aici esența pozitivismului logic. Fragmentul citat rezumă cele două principii de bază ale mișcării: (1) Enunțurile semnificative din limbajul nostru sunt doar acele enunțuri care pot fi

² Ludwig Wittgenstein, *Cercetări filosofice*, \$309, Editura “Humanitas”, București, 2004, pg. 230.

³ Hilary Putnam, *Philosophy in an Age of Science*, Harvard, 2012, pg. 40.

⁴ H. Putnam, op. cit., pg. 26-27.

testate sau “verificate” (stabilite a fi adevărate sau false prin metodele științei). Toate celelalte enunțuri sunt *nonsensuri* – total lipsite de orice conținut cognitiv. (2) Fiecare dintre ramurile diviziunii tradiționale a filosofiei trebuie abandonată pentru că ea conține în întregime “nonsensuri”. Dar ce mai rămâne, atunci, filosofiei? În mod fundamental, filosofia devine “logica științei”. În mod ironic, totuși, rezultatele lui Carnap aparțin, încă, filosofiei și nu logicii științei.

Postmodernismul este celălalt răspuns eșuat la problema justificării funcțiilor filosofiei. Postmodernismul ne spune povestea opusă – el urmărește să restaureze prestigiul filosofiei decretând că știința însăși și orice este considerat a fi o descriere a “faptelor” este o formă de ficțiune – o ficțiune utilă, într-adevăr, dar nu una complet diferită de multe alte ideologii Occidentale. Nu există nici un discurs care să fie liber de orice formă de mistificare sau de înșelăciune. Pentru Jacques Derrida și continuatorii acestuia, discursul însuși este considerat ca fiind inerent înșelător, pentru că încearcă să ne facă să credem că există o reprezentare veridică a realității. Dar așa ceva, potrivit postmoderniștilor, nici nu există și nici nu poate să existe. Oricum, chiar și Richard Rorty, filosoful educat la început drept filosof analitic, mai târziu transformat într-un gânditor postmodern, acceptă că argumentele lui Derrida sunt “groaznice” (“just awful”).

Suntem, așadar, în continuare, confrunțați cu această întrebare urgentă: care sunt rolul și valoarea filosofiei?

Acum, dacă cele două modele importante de a justifica valoarea filosofiei eșuează, și nici răspunsul pozitivist (reducerea filosofiei la logică și știință), nici răspunsul postmodern (să declarăm știința ca fiind ficțiune) nu este valid, ce anume mai rămâne pentru filosofie? Hilary Putnam, într-un eseu foarte instructiv și clarificator asupra relațiilor dintre știință și filosofie, glosează asupra a două definiții ale filosofiei care par să fie foarte convingătoare. Una dintre ele, provenind din *The Claim of Reason* de Stanley Cavell, trasează filosofiei sarcina de a deveni *educația pentru oameni maturi / adulți*. Cea de-a doua definiție provine de la Wilfrid Sellars, din eseu acestuia “Philosophy and the Scientific Image of Man”. Sellars spune: “Țelul filosofiei este de a *înțelege cum anume lucrurile*, în cel mai larg sens posibil al termenului, *stau laolaltă*, în cel larg sens posibil al termenului” (ital. MD).⁵

Comentând asupra celor două definiții, Putnam subliniază natura aspectelor duale ale filosofiei. Definiția lui Cavell pentru filosofie drept “educația maturilor” indică în direcția dimensiunii *morale* a filosofiei, în timp ce definiția lui Sellars indică dimensiunea *teoretică* a filosofiei. Cea dintâi “chestionează viețile și culturile noastre, așa cum s-au desfășurat acestea până acum și care ne

⁵ Apud H. Putnam, op. cit., pg. 44.

provoacă să le reformăm pe ambele”. (Putnam, op. cit., pg. 44) Cea din urmă “ne cere să clarificăm ce anume credem că știm și să elaborăm o viziune despre cum anume toate acestea ‘stau împreună laolaltă’ “. ⁶

Punctul de vedere propriu lui Putnam “este că filosofia, în cea mai bună formă a sa, a inclus întotdeauna, în fiecare perioadă, pe unii filosofi care reprezintă în mod strălucit fațeta morală a subiectului și pe alți filosofi care reprezintă în mod strălucit fațeta teoretică, dar au existat și unele genii ale căror idei îmbrățișează și unifică ambele laturi ale subiectului. A renunța sau la ambițiile morale ale filosofiei sau la ambițiile teoretice nu înseamnă doar a ucide subiectul filosofiei; înseamnă a comite un suicid intelectual și spiritual”. ⁷

Importanța punctului de vedere articulat de către Wilfrid Sellars cu greu ar putea fi supraestimată. Și pentru a înțelege mai clar ce anume poate face filosofia în lumea de azi este foarte instructiv să urmărim cu atenție firele argumentației care susțin poziția acestui foarte important, dar puțin cunoscut, filosof.

Este un truism să spunem că societatea în care trăim este una pluralistă: varietatea convingerilor fundamentale, mai ales în privința religiei, științei, eticii, politicii și a artei, este una contrariantă și deconcertantă. O astfel de realitate socială și culturală te somează continuu să clarifici, să dezvolți și să aperi convingerile pe care le profesezi, iar aceasta solicită ceea ce Gary Gutting, în *What Philosophy Can Do*, ⁸ numește nevoia pentru “mentenanță intelectuală” ⁹.

Mentenanța aceasta sui-generis, ne spune Gutting, este asigurată de două lucruri: (1) trebuie să răspundem la obiecțiile care amenință să submineze convingerile noastre; (2) trebuie să clarificăm ce anume înseamnă sau ce anume implică logic convingerile noastre.

Dar rolul filosofiei și al filosofului nu intervine în maniera proprie aceluia sau aceleia care bricolează, adică prin mici intervenții disparate pentru a “depana” probleme conceptuale, intelectuale sau morale izolate. Filosofia este un proiect și un construct culturale ale căror funcție și valoare distinctive sunt reflectate de unitatea lor.

⁶ H. Putnam, op. cit., pg. 44.

⁷ H. Putnam, op. cit., pg. 45.

⁸ Gary Gutting, *What Philosophy Can Do*, W. W. Norton & Company, 2015.

⁹ Gary Gutting, op. cit., pg. 258.

Sellars ne ajută să sesizăm unitatea și valoarea filosofiei, reflectând asupra unei distincții cruciale între – ceea ce el numește – *imaginea manifestă* și *imaginea științifică* a umanității.¹⁰

Imaginea manifestă “conține cea mai mare parte din ceea ce știm despre noi înșine la nivelul propriu uman”; conține lucruri ale experienței familiare. Noi, ca persoane, suntem în centrul acestei imagini, orice altceva existând în relație cu percepția și gândirea noastră. Dintru început, filosofia s-a ocupat cu imaginea manifestă. Tradiția perenă în filosofie este dată de demersul de a înțelege structura acestei imagini. Treptat, științele speciale s-au desprins din această imagine globală, manifestă. Observația și testarea iau locul tehnicilor logice și conceptuale ale filosofiei.

Filosofia își păstrează interesul pentru domeniile acestor științe speciale: ea caută să înțeleagă cum anume se integrează rezultatele lor în structura generală a acestui cadru manifest. Științele însele emerg din această imagine manifestă, prin modificarea și rafinarea conținuturilor acestei imagini. Progresul științei nu ne oferă toate răspunsurile. Persistă, de aceea, întrebări la care științele speciale nu pot da răspunsuri, întrebări fundamentale care fac obiectul atenției aparte și a clarificărilor filosofice și care, în principiu, nu cred că pot primi răspunsuri doar științifice: Sunt acțiunile noastre libere? Cum se corelează mintea cu corpul? Este moartea sfârșitul existenței noastre? Există principii etice obiective care trebuie să ne îndrume comportamentul și acțiunile? Cum putem evalua diferite tipuri de organizații politice? Ce este cunoașterea și cum o putem dobândi în cea mai bună măsură? Este judecata artistică întotdeauna subiectivă și *doar* subiectivă? Toate acestea sunt întrebări grele, care ne ajută să gândim profund, pentru a ne apăra convingerile.

Dezvoltarea științei moderne, începând din sec. al XVII-lea, ne-a dezvăluit o altă lume – lumea “entităților teoretice” – postulate pentru a explica comportamentul obiectelor manifeste familiare. Sellars creionează, în opoziție și în rivalitate cu imaginea manifestă, imaginea științifică. Din perspectiva ei, imaginea manifestă este ‘inadecvată’, adică literalmente falsă, atunci când această imagine manifestă este distilată în teorii sau alte sisteme de enunțuri. Din perspectiva imaginii științifice, imaginea manifestă conservă o similaritate a realității care este utilă pragmatic și care își găsește o asemănare adecvată în imaginea științifică.

Noile micro-entități nu sunt obiecte suplimentare, adăugate la lista obiectelor din imaginea manifestă. Știința procedează reduționist sau eliminativist: explică comportamentul obiectelor manifeste prin *identificarea* lor cu complexe de micro-entități.

¹⁰ Cf. W. Sellars, “Philosophy and the Scientific Image of Man”, în W. Sellars, *Science, Perception, and Reality*, London: Routledge and Kegan Paul, 1963, cap. 1.

Dar cum anume să înțelegem relația dintre aceste două imagini? Sellars ne indică această strategie: filosoful se confruntă nu cu o singură imagine complexă multi-dimensională, ci cu *două* imagini ale aceleiași ordini de complexitate, fiecare aspirând să fie o imagine completă a omului în lume și pe care trebuie să le contopească într-o unică viziune. Dar miza acestei reduceri este mare: “... man is that being which conceives of itself in terms of the manifest image ...” Așadar, “to the extent that the manifest image does not survive in the synoptic view, to that extent man himself/herself would not survive.”¹¹

Acest model ne oferă o excelentă perspectivă asupra a ceea ce poate face filosofia în climatul nostru actual: (i) să discute chestiuni fundamentale care izvorăsc din imaginea manifestă (filosofia perenă); (ii) să coreleze imaginea manifestă cu imaginea științifică. Dar cum anume va urmări aceste două teme?

1) Se va putea insista asupra ideii că numai imaginea manifestă este reală. Aceasta va motiva o poziție instrumentalistă despre statutul și valoarea epistemică a teoriilor științifice; o soluție care, din propria mea perspectivă, este nesatisfăcătoare.

2) Se va considera că numai imaginea științifică este reală; imaginea manifestă este, de fapt, eliminabilă; ceea ce, iarăși, ne oferă o soluție nesatisfăcătoare, pentru că o astfel de poziție reduționistă sau chiar eliminativistă evacuează din ontologia noastră experiența, subiectivitatea, valorile, deciziile, normele, strategiile etc.

Evitarea acestor două poziții exclusiviste și articularea satisfăcătoare a celor două perspective asupra rolului și menirii filosofiei pot să fie problema centrală pentru agenda filosofiei în sec. al XXI-lea.

În plus, în apărarea nevoii de a păstra imaginea manifestă vorbește și persistența și caracterul ineliminabil ale dimensiunii *normative* a acestei imagini. Dacă nu suntem dispuși să renunțăm la toate judecățile normative, trebuie să acceptăm că avem nevoie de discutarea non-empirică a acestor judecăți. Semnificația este normativă; căci o parte componentă esențială a problemei *Ce anume este semnificația?* rezidă în aflarea unui răspuns la întrebarea *Cum trebuie folosit un termen?* Logica este și ea intens normativă. De aceea Sellars insistă, pe bună dreptate, asupra ideii că această dimensiune normativă a imaginii manifeste este esențială și că ea nu poate fi substituită prin imaginea științifică: “the irreducibility of the personal is the irreducibility of the ‘ought’ to ‘is’.”

¹¹ G. Gutting, op. cit., pg. 262.

Întregul proiect filosofic sellarsian are în centru o construcție conceptuală care combină *ontologia* imaginii științifice cu *normele* imaginii manifeste. Iar filosofia coordonează și integrează ontologia cu normele și valorile tocmai pentru a contribui la înțelegerea chestiunii: “how things in the broadest possible sense of the term hang together in the broadest possible sense of the term”. Identitatea și integritatea noastră, ca ființe umane, fac obiectul examinării permanente și al domeniului de studiu al filosofiei.

Relațiile dintre știință și filosofie au fost foarte adesea afectate de faptul de a nu recunoaște în mod adecvat semnificația și rolul dihotomiei fapte-valori. Aceasta este o distincție filosofică clasică a cărei importanță și al cărei rol pot fi înțelese într-un mod mai simplu prin intermediul așa-numitei teze a lui David Hume, potrivit căreia *Este nu implică pe trebuie*. Faptele nu implică, din punct de vedere logic, valorile. Lumea, faptele, fiind așa cum sunt, sunt compatibile cu multe sisteme distincte de valori, care pot fi chiar incompatibile între ele.

Hilary Putnam a gândit în mod profund asupra acestei chestiuni și a ajuns să producă argumente foarte interesante și convingătoare care urmăresc să arate că distincția fapte-valori nu este absolută și rigidă. Iată un pasaj plin de învățăminte din Putnam: “Am argumentat că până și atunci când judecățile de rezonabilitate sunt lăsate în mod tacit, astfel de judecăți sunt presupuse de către cercetarea științifică”. Aceasta înseamnă că cercetarea științifică presupune judecăți de valoare. Și Putnam continuă: “Într-adevăr, judecățile de *coerență* sunt esențiale chiar și la nivelul observațional: trebuie să decidem *în care* observații să avem încredere, în care oameni de știință să avem încredere – uneori chiar și în care dintre *amintirile* noastre să avem încredere. Am argumentat, continuă Putnam, că judecățile de rezonabilitate pot fi obiective. Și am argumentat că ele toate au proprietățile tipice ale ‘judecăților de valoare’. Pe scurt, am argumentat că profesorii mei pragmatişti aveau dreptate: ‘cunoașterea faptelor presupune cunoașterea valorilor’. Dar istoria filosofiei științei în ultima jumătate de secol a fost, în mare parte, o istorie a încercărilor ... de a *ocoli* această chestiune. Se pare că orice fantezie – fantezia de a face știință folosind numai logica deductivă (Popper), fantezia recuperării inducției în mod deductiv (Reichenbach), fantezia reducerii științei la un simplu algoritm bazat pe mostre (Carnap), fantezia selectării teoriilor dată fiind o mulțime disponibilă în mod misterios a “condiționalelor observaționale adevărate”, sau, în mod alternativ, “naturalizând epistemologia prin reducere la psihologia științifică” (ambele fantezii sunt ale lui Quine) – așadar, orice fantezie este socotită ca fiind preferabilă regândirii întregii dogme – ultima dogmă a

empirismului? – că faptele sunt obiective și valorile sunt subiective și că cele două nu se vor întâlni niciodată”.¹²

Dimpotrivă, ideea că faptele și valorile sunt profund conectate și concrescute este o idee care se bazează pe monumentale lucrări filosofice din ultima sută de ani datorate, între alții, lui L. Wittgenstein, W. V. O. Quine sau H. Putnam, potrivit cărora valorile epistemice sunt concepte valorice. În știință avem de-a face cu fapte, teorii și valori care nu pot fi separate unele de altele, care sunt conectate în mod intrinsec.

Am vorbit, la început, despre o anumită criză în filosofie, o concepție devenită populară în Europa grație lucrării fundamentale a lui Heidegger *Sein und Zeit*. În această concepție, filosofia tradițională este socotită “onto-teologie”. O altă abordare a crizei poate fi găsită în scrierile lui Bertrand Russell. Din această perspectivă, criza rezidă în dezbaterile și disputele niciodată încheiate și rezolvate din filosofie, cuplate cu presupusul fapt că “noua logică” ar putea rezolva vechile probleme filosofice, ceea ce are drept consecință faptul că ar trebui să ne debarasăm de filosofia tradițională și să o înlocuim pe de-a-ntregul cu altceva.

Totuși, progresul în filosofie nu este necesar să constea în rezolvarea, o dată pentru totdeauna, a tuturor chestiunilor. Și apoi, filosofia nu a fost niciodată doar onto-teologie sau numai onto-teologie. Iată de ce, îmbrățișez pe de-a-ntregul concluzia lui Hilary Putnam “că ideea unei ‘crize’ fundamentale în filosofie și ‘sfârșitul filosofiei’ sunt profund greșite. Iar dacă problemele filosofiei nu pot fi niciodată pe deplin rezolvate, în sensul că ele vor rămâne întotdeauna cu noi, că ele ne constituie din punct de vedere istoric și cultural, atunci toate acestea sunt lucruri minunate, și nu ceva pe care să îl regretăm”.¹³ La rădăcinile lor, în profunzime, filosofia și știința sunt două fațete esențialmente interconectate ale aceleiași dimensiuni umane esențiale care este ontologic și istoric constitutivă pentru fiecare dintre noi.

Așadar, filosofia păstrează aceste două dimensiuni esențiale pentru educația universitară: (i) educația morală a adulților; (ii) viziunea teoretică, explicativă și speculativă integratoare.

Aș vrea să închei, reiterând ideea rolului umanioarelor, în mod notabil al filosofiei, pentru dezvoltarea și consolidarea democrației. Educația umanistă nu este în primul rând și prin natura ei o educație pentru un profit monetarizabil sau chiar pentru o creștere economică ce ar genera, în mod inevitabil, o mai bună calitate a vieții. Scopul și rolul educației umaniste sunt mult mai profunde și

¹² Hilary Putnam, *op. cit.*, pg. 47-48.

¹³ H. Putnam, *op. cit.*, pg. 50.

mai durabile: anume dezvoltarea capacităților morale și a atitudinilor necesare fundamentării virtuților cetățenești, virtuți de care depind consolidarea democrației și reușita marilor proiecte politice și culturale naționale. Umanioarele și artele liberale stau la baza acestui model educațional neluat în serios astăzi.

Dat fiind acest rol eminent al umanioarelor în consolidarea, dezvoltarea și transmiterea mai departe a întregii noastre culturi, ne putem permite noi, oare, să pierdem aceste valențe ale studiului și educației specifice lor – dimensiunea morală și pe aceea teoretic-speculativă? Este destul de probabil ca într-un viitor nu foarte îndepărtat să dispară această latură umanistă a învățământului nostru universitar. Dar aceasta ar fi rezultatul unor decizii politice catastrofale, care nu sunt înrădăcinate, în mod necesar, în codul culturii noastre europene. Și vom pierde dimensiunea umanistă a culturii în detrimentul nostru al tuturor, desfigurând identitatea noastră culturală și istorică. Sper că vom fi suficient de înțelepți pentru a deveni pe deplin conștienți de această situație și pentru a opri acest proces cultural până nu este prea târziu. Și tocmai de aceea, sarcina noastră profesională și datoria noastră culturală sunt acelea de a vorbi răspicat împotriva acestei tendințe, pentru a împiedica producerea acestui declin cultural catastrofal. Nu va exista nici un viitor cu sens nici în universități și nici în societatea omenească, servită cultural de către aceste universități, dacă nu va fi recunoscut, păstrat și acceptat pe deplin și în mod semnificativ rolul umanioarelor și al educației umaniste.

Curriculum Vitae

Acad., Prof. univ. dr., Dr. h. c. mult. **Mircea Dumitru**

Facultatea de Filosofie, Universitatea din București

Vicepreședinte al Academiei Române

Fellow, Academia Europaea

Președinte al Secției de Filosofie, Teologie și Studii Religioase, Academia Europaea

Director, Institutul de Filosofie și Psihologie “Conatantin Rădulescu-Motru”

al Academiei Române

Director Executiv, Comisia Fulbright România

Curriculum Vitae

Date personale

Nume: Mircea Dumitru

Data și locul nașterii: 14 iulie 1960, București

Naționalitate: român

Stare civilă: căsătorit, doi copii

Loc de muncă: Universitatea București

Profesia: profesor universitar

Funcții: Vicepreședinte al Academiei Române

Director, Institutul de Filosofie și Psihologie

“Conatantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române

Director Executiv, Comisia Fulbright, România

Studii

1998 mai: Ph.D. Tulane University, New Orleans, Louisiana, S. U. A. Titlul dizertației doctorale – *On Incompleteness in Modal Logic. An Account Through Second-Order Logic*, conducător științific Profesor Dr. Graeme Forbes. (Genealogia bazată pe conducători de doctorat: Graeme Forbes, Christopher Peacocke, Michael Dummett, Elisabeth Anscombe, Ludwig Wittgenstein, Frank Ramsey, Bertrand Russell.)

1998 iulie: Doctor în Filosofie, Universitatea București. Titlul tezei de doctorat – *Lois crede că Neo-fregeanism și neo-russellianism în semantica atribuirii de atitudini propoziționale și a referinței directe*, conducător științific Prof. Dr. Ștefan Georgescu.

1994 - 1998: doctorand, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S. U. A.

1989 – 1998: doctorand, Universitatea din București.

1985 iulie: Lucrare de Diplomă, Facultatea de Filosofie, Universitatea București. Titlul tezei de licență – *Dinamica cunoașterii științifice. O abordare metaepistemologică*, conducător științific Prof. Dr. Mircea Flonta, membru corespondent al Academiei Române.

1980 – 1985: student, Facultatea de Istorie-Filosofie, secția Filosofie-Istorie, Universitatea din București.

1979 iulie: Diploma de Bacalaureat, Liceul de muzică nr. 1, București.

1972 – 1979: elev, Liceul de Muzică nr. 1, București.

1967 – 1972: elev, Liceul de Muzică și Arte Plastice, Craiova.

Experiența academică științifică

2022 - : Vicepreședinte al Academiei Române.

2021 (27 octombrie) - : Membru titular al Academiei Române.

2021 - : Președinte al Secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române.

2021 - : Director Onorific, Institutul de Filosofie și Psihologie “Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române.

2019 - 2022: Honorary Professor, Shaanxi Normal University, Xi'an, China.

2017 - 2022: Visiting Professor, Beijing Normal University, China.

2017 - 2021: Președinte, International Institute of Philosophy, Paris.

2019 - : Fellow, Academia Europaea.

2014 – : membru corespondent al Academiei Române.

2011 – 2014: Președinte al Societății Europene de Filosofie Analitică.

2013, iunie: profesor invitat, Universitatea din Helsinki.

2012, mai: profesor invitat, curs PhD, Universitatea din Helsinki.

2011 - 2019: rector, Universitatea din București

2011, mai: profesor invitat, curs PhD, Universitatea din Helsinki.

2010, mai: profesor invitat, curs PhD, Universitatea din Helsinki.

2009, februarie – martie: profesor invitat, curs MA, Universitatea “Jean Moulin”, Lyon 3, Franța.

2005 - : conducător de doctorat, domeniul Științe Umaniste, Filosofie.

2004 - : profesor universitar, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, Departamentul de Filosofie Teoretică și Logică.

1999 – 2004: conferențiar universitar, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, Catedra de Filosofie Teoretică și Logică.

2001, ianuarie – mai: Adjunct Assistant Professor și Visiting Scholar, Department of Philosophy, New York University.

1998 – 2001: Fellow, New Europe College, București.

1996 - 1999: lector universitar, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, Catedra de Filosofie Teoretică și Logică.

1999, septembrie: Visiting Scholar, The Graduate School and University Center of The City University of New York.

1999, martie: Visiting Scholar, Department of Philosophy and Religion, The University of Tulsa, Tulsa, Oklahoma, U. S. A.

1994 – 1998: Teaching Assistant, Department of Philosophy, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S. U. A.

1993-1994: Fulbright Junior Scholar, Department of Philosophy, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S. U. A.

1990 - 1996: asistent universitar, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, Catedra de Filosofie Teoretică și Logică.

1990: redactor principal II, Editura “Humanitas”, București.

1988 - 1990: asistent universitar suplinitor, Institutul Politehnic București, Catedra de Filosofie.

1987 – 1988: profesor – instructor, Casa Pionierilor, Buftea, sectorul agricol Ilfov.

1985 – 1987: profesor stagiar, Școala generală nr. 241, Lipia – Gruiu, sectorul agricol Ilfov.

Experiență academică administrativă

2022 - : Vicepreședinte al Academiei Române.

2021 - : Director, Institutul de Filosofie și Psihologie “Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române.

2020 - : Vice-Președinte al CG al CNATDCU.

2020 - : Director executiv, Comisia Fulbright România - U.S.A.

2017 - 2019: Rector, Universitatea din București.

2016, iulie – 2017, ianuarie: Ministru, Ministerul Educației Naționale și al Cercetării Științifice.

2016 ianuarie – 2016, iulie: Președinte suspendat al Comisiei de Filosofie a CNATDCU; membru al CNATDCU.

2016, iulie – 2017, ianuarie: Rector, suspendat, Universitatea din București.

2011, decembrie – 2016, iulie: Rector, Universitatea din București.

2012 - 2016: membru CNATDCU.

2010 - 2012: Președinte, Panelul nr. 5, Științe umaniste și Arte, CNATDCU.

2008 - 2011: prorector, Universitatea din București.

2008: șef de catedră, Catedra de Filosofie Teoretică și Logică, Facultatea de Filosofie, Universitatea din București.

2005 - 2011: membru în Comisia de Filosofie pentru concursuri didactice a CNATDCU.

2004 – 2008: decan, Facultatea de Filosofie, Universitatea București.

2000 – 2004: decan, Facultatea de Filosofie, Universitatea București.

1999 – 2000: prodecan, Facultatea de Filosofie, Universitatea din București.

Granturi și burse

2010 – 2011: manager de proiect, Grant post-doctoral, “Științe socio-politice”.

2008 – 2011: Grant POS-DRU – Școli doctorale în România. Coordonator pentru domeniul științelor sociale și umaniste.

2007 – 2010: membru în echipa de cercetare a grantului Idei II – Raționalitate în spațiul public, director de grant Profesor Dr. Romulus Brâncoveanu.

2006: membru în echipa de cercetare a IHPST-CNRS, Franța – Logique et langage, Modelisation logique, director de grant Profesor Dr. Gabriel Sandu.

2003-2005: director de Grant CNCSIS, “Concepte, reprezentare, conținut mental. Teme în fundamentele filosofice ale științelor cognitive”.

2004: februarie - iulie: NECLINK fellowship, New Europe College, Institute for Advanced Study, București.

2003: februarie - iulie: NECLINK fellowship, New Europe College, Institute for Advanced Study, București.

2001: ianuarie – mai: grant al Băncii Mondiale.

1998 – 2001: RELINK fellowship, New Europe College, Institute for Advanced Study, București.

1994 - 1998: bursă doctorală, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S.U.A.

1993 - 1994: bursă Fulbright, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S.U.A.

1991: bursă Institutul Goethe, Düsseldorf, Germany.

Domenii de specializare și cercetare

Logică filosofică, Filosofia limbajului, Metafizica analitică a modalității.

Domenii de competență, predare și interes

Logică filosofică, Logică simbolică, Filosofia limbajului, Metafizica modalităților, Epistemologie, Filosofia minții și a conștiinței.

Premii, distincții, medalii

Premiul “Mircea Florian” al Academiei Române, 2001, pentru lucrarea *Modalitate și incompletitudine. Logica modală ca logică de ordin superior*, cu un cuvânt înainte de Profesor Dr. Graeme Forbes, Tulane University, New Orleans, S. U. A. și o postfață de Profesor Dr. Melvin Fitting, City University of New York, Editura ‘Paideia’, București, 2001.

Ordinul Bernardo O’Higgins, în grad de Mare Ofițer, conferit de Președintele Republicii Chile, iulie 2005.

Ordinul “Sfinții Împărați Constantin și Elena”, Patriarhia Română, 4 februarie 2015.

Doctor Honoris Causa, Universitatea “Petru Maior”, Târgu Mureș, 25 mai 2017.

Medalia Universității “Petru Maior”, 25 mai 2017.

Medalia de Onoare **Dr. Wilhelm Filderman “Răaplată după merit”**, 21 iulie 2017.

Diplomă de Excelență, Comisia Națională a României pentru UNESCO, 16 noiembrie 2018.

Doctor Honoris Causa, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 18 decembrie 2018.

Ordinul Național “Serviciul credincios” în grad de “Cavaler”, 28 noiembrie 2019.

Individual Performance Excellence Award, Confucius Institute Headquarters, China, 10 decembrie, 2019.

Doctor Honoris Causa, A.S.E. București, 2020.

Doctor Honoris Causa, Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, 2020.

“Ordre du Merit”, conferit de Președintele Franței, 2021.

Doctor Honoris Causa, Universitatea “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2022.

Limbi străine cunoscute

Engleză: citit – foarte bine; vorbit – foarte bine; scris – foarte bine.

Franceză: citit – bine; vorbit – mediu; scris – mediu.

Germană: citit – mediu.

Afilieri profesionale

Honorary Professor, Shaanxi Normal University, Xi’an, China, 2019 -2022.

Fellow, Academia Europaea, 2019 -

Visiting Professor, Beijing Normal University, Beijing, China, 2017 - 2022.

Președinte, International Institute of Philosophy, Paris, 27 sept. 2017 - 2021.

Membru corespondent al Academiei Române, din 26 sept. 2014.

Președinte al European Society for Analytic Philosophy, 2011-2014.

Membru în comitetul de organizare (de program) al *The 8th European Congress of Analytic Philosophy*, Universitatea din București, 28 august – 2 septembrie 2014.

Membru în comitetul de organizare (de program) al *The 7th European Congress of Analytic Philosophy*, Universitatea din Milano, septembrie 2011.

Membru în comitetul de organizare (de program) al *The 22nd World Congress for Philosophy*, Universitatea Națională Seul, Seul, Coreea de Sud, 30 iulie – 5 august, 2008; moderator al secțiunii *Filosofia științelor cognitive*.

Membru în comitetul de organizare (de program) al *The 6th European Congress of Analytic Philosophy*, Jagellonian University, Institute of Philosophy, 21 – 26 august, 2008, Cracovia, Polonia; moderator al unei conferințe a profesorului Gabriel Sandu.

Președinte al Asociației Române de Filosofie Analitică, 2011 -.

Membru al Advanced Reasoning Forum, 1999 -.

Membru al International Institute of Philosophy, Paris, din 2009.

Membru al board-ul științific al New Europe College, 2002 – 2008.

Lucrări publicate și activitate științifică

Prof. dr. Mircea Dumitru

Cărți de autor

1. *On Incompleteness in Modal Logic. An Account through Second-Order Logic*, UMI, A Bell & Howell Information Company, 300 North Zeeb Road, Ann Arbor, MI 48106-1346, USA, 1998, 218 p.
2. *Logică și argumentare*, manual pentru licee (co-autor P. Bieltz), Editura “ALL”, București, 1999; ediția a II-a revizuită, 2003.
3. *Modalitate și incompletitudine. Logica modală ca logică de ordin superior*, cu un cuvânt înainte de Profesor Graeme Forbes, Tulane University, New Orleans, S. U. A. și o postfață de Profesor Melvin Fitting, City University of New York, Editura ‘Paideia’, București, 2001. Lucrare premiată cu Premiul ‘Mircea Florian’ al Academiei Române, 2001.

4. *Explorări logico-filosofice*, cu o postfață de Sorin Vieru, Editura “Humanitas”, București, 2004.

5. *Lumi ale gândirii. Zece eseuri logico-metafizice*, Editura “Polirom”, cu un Cuvânt înainte de Andrei Pleșu, 2019.

6. *Educația diferențiată la Aristotel și în dezbateră contemporană. Studii și texte alese* co-autori Gh. Vlăduțescu, Mircea Dumitru, Vasile Morar și Ion Bănșoiu, Editura “Paideia”, 2022.

7. *Gandirea ideii de metoda*, co-autori Gh. Vlăduțescu, Mircea Dumitru, Vasile Morar și Ion Bănșoiu, Editura “Paideia”, 2023

8. *Understanding and Conscious Experience. Philosophical and Scientific Perspectives*, autor și co-editor cu Andrei-Ionut Marasoiu, New York: Routledge, septembrie, 2024.

9. *Umanismul necesar*, Editura “Polirom”, în curs de apariție, 2024.

10. *Kit Fine, Thinking Things Through; Essays on Metaphysics and Semantics*, antologie, Oxford University Press, predarea manuscrisului la editura la 1 decembrie 2024.

11. *Saul Kripke’s Legacy in Philosophical Logic*, co-autor Yale Weiss, Elements Series, Cambridge University Press, predarea manuscrisului la editura la 31 decembrie 2024.

12. *Ce este filosofia*, co-autori Gh. Vlăduțescu, Mircea Dumitru și Ion Bănșoiu, Editura “Paideia”, în curs de apariție, 2025.

13. *Modal Incompleteness, Correspondence Theory, and Higher-Order Logic*, în pregătire, Springer.

Teze de doctorat

1. *On Incompleteness in Modal Logic. An Account through Second-Order Logic*. Teză de doctorat, Tulane University, New Orleans, Louisiana, S. U. A., 1998, conducător științific Profesor Graeme Forbes.

2. *Lois crede că Neo-fregeanism și neo-russellianism în semantica atribuirii de atitudini propoziționale și a referinței directe*. Teză de doctorat, Universitatea din București, 1998, conducător științific Profesor Ștefan Georgescu.

Volume editate

1. *Itinerarii logico-filosofice. Omagiu profesorului Cornel Popa*, editori Valentin Mureșan și Mircea Dumitru, Editura Universității din București, București, 2004.

2. *Cuvinte, teorii și lucruri. Quine în perspectivă*, editori Mircea Dumitru și Constantin Stoenescu, Editura Pelican, 2009.
3. *Metafizică și știință. Volum dedicat profesorului Ilie Pârvu*, editori Mircea Dumitru, Mircea Flonta și Valentin Mureșan, Editura Universității din București, București, 2012.
4. Guest Editor al volumului *The Philosophy of Saul Kripke*, în *Romanian Journal of Analytic Philosophy*, 2012 Vol. VI, nr. 2 (Iulie - Decembrie 2012).
5. *Truth*, editori Mircea Dumitru și Gabriel Sandu, Editura Universității din București, 2013.
6. *Meaning and Truth*, editori Sorin Costreie și Mircea Dumitru, Editura “Pro Universitaria”, 2015.
7. *60 de ani în Universitate. O carte dedicată profesorului Mircea Flonta*, editori Mircea Dumitru, Adrian-Paul Iliescu, Valentin Mureșan, Cosmin Văduva, Editura Universității din București, 2015.
8. *Metaphysics, Meaning, and Modality. Themes from Kit Fine*, editor Mircea Dumitru, Oxford University Press, 2020.
9. *Thinking with Aristotle since 2400 Years*, Mircea Dumitru, Cristian Iftode, Savu Totu (editori), Editura Universității din București, 2020.
10. *Istoria filosofiei ca hermeneutică. Studii și eseuri în onoarea Profesorului Gheorghe Vlăduțescu*, editori Oana Vasilescu, Ion Tănăsescu, Mircea Dumitru, Editura Academiei Române, 2022.

Studii în volume

1. ‘Aspecte epistemologice ale axiomatizării’, în *Istoria și filosofia științei*, Iași, Editura Universității, 1982, pg. 136 – 147.
2. ‘Teoria științifică – relațiile interteoretice. Studiu de caz’, în *Istoria și filosofia științei*, Iași, Editura Universității, 1988, vol. 2, pg. 655 – 663.
3. ‘Argumente pentru o teorie unificată a dinamicii cunoașterii științifice’, în *Istoria și filosofia științei*, Iași, Editura Universității, 1988, vol. 2, pg. 741 – 747.
4. ‘Gânduri despre joc’, în *Cartea Jocurilor*, G. Feteanu și G. Paun (coord.), București: Editura Universității, 1988, pg. 101 – 104.
5. ‘Aspecte filosofice ale logicii modale’, în *Aspecte ale creației științifice*, Ștefan Pascu, Călina Mare, Andrei Marga (coord.), Cluj, Editura Universității, 1989, pg. 96 -108.

6. 'Remarks on Two Alternative Formal Systems of Efficiency Concepts: Comment on C. Popa and J. Wolenski', în *Praxiologies and the Philosophy of Economics. The International Annual of Practical Philosophy and Methodology*, J. Lee Auspitz, Wojciech W. Gasparski, Marek K. Mlicki, Klemens Szaniawski, eds., New Brunswick: Transactions Publishers, 1992, vol. 1, pg. 585 - 593.
7. 'Sofisme', capitol în *Logica. Manual pentru licee* de P. Bieltz și D. Gheorghiu, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993, 1994, 1995, 1996, pg. 105-114.
8. 'Identitate și lumi posibile', în *Probleme de logică*, Crizantema Joja și Călin Candiescu (coord.), București, Editura Academiei Române, 1993, vol. 10, pg. 57 - 71.
9. 'Este logica de ordinul al doilea o logică?' în *Logică și Ontologie*, Constantin Grecu și Iancu Lucica (coord.), București: Editura '3', 1999, pg. 123 - 161.
10. 'Conceptul de necesitate în *Tractatus logico-philosophicus* de L. Wittgenstein' în *Ludwig Wittgenstein în filosofia sec. al XX-lea*, coord. M. Flonta și Ghe. Ștefanov, Editura 'Polirom', Iași, 2002, pg. 19-28 (în limba română) și pg. 155-164 (în limba engleză).
11. 'Reprezentare, conținut, sintaxă. Remarci asupra realismului intențional al lui Jerry Fodor', în *Filosofia conștiinței și științele cognitive*, Angela Botez și Bogdan Popescu (coord.), București: Editura 'Cartea Românească', 2002, pp. 405-427.
12. 'Există drepturi individuale ca drepturi naturale? Elaborarea unui sistem de analiză al unor reprezentări referitoare la instituția drepturilor individuale', în *Mentalități și instituții*, Adrian-Paul Iliescu (coord.), București: Editura 'Ars Docendi', 2002, pg. 301-318.
13. 'Filosofia analitică în istoria filosofiei', în *Pentru ce istoria filosofiei?*, Ghe. Vlăduțescu (coord.), Editura 'Paideia', București, 2003.
14. 'Modal Logic as Higher-Order Logic', în volumul *Miscellanea Logica*, Tom V, editori Kamila Bendová și Petr Jirků, Universitatea Carolină, Praga, 2003, pg. 7-30.
15. 'Oferă orice teorie a adevărului o teorie a înțelesului? O evaluare critică a programului lui D. Davidson', *Probleme de logică*, vol. 11, Crizantema Joja și Călin Candiescu (coord.), București, Editura Academiei Române, 2004, pg. 140-153.
16. 'Logica modală ca logică de ordin superior', în volumul *Itinerarii logico-filosofice. Omagiu profesorului Cornel Popa*, editori Valentin Mureșan și Mircea Dumitru, București, Editura Universității din București, 2004, pg. 178-200.
17. 'Value and Identity. Some Remarks on the Metaphysical Basis of the Axiological Discourse', în *Value, Culture, and Communication*, București, Editura Academiei Române și a Institutului de Teorie Socială, 2004, pg. 40-44

18. ‘Fictional Objects and Free Descriptions’, în Libor Behounek și Marta Bilkova (ed.), *The Logica Yearbook 2004*, Filosofia, Prague 2005, pg. 95 – 108.

19. ‘Explaining Phenomenal Consciousness. Does Conceivability Entail Possibility?’, în Marta Bilkova și Ondrej Tomala, (ed.), *The Logica Yearbook 2005*, Filosofia, Prague 2006, pg. 61 – 70.

20. ‘Vorbind despre ce cred oamenii. Considerații critice asupra interpretării paratactice (Donald Davidson) a discursului indirect și a atribuirii de atitudini propoziționale’, în *Probleme de logică*, vol. XII, București: Editura Academiei Române, pg. 255 – 270.

21. ‘Cum ieșim din ‘labirintul’ atribuirii de opinii? Abordări meo-fregeene vs. abordări neo-milliene în explicarea atribuirii de atitudini propoziționale’ în volumul *Raționalitate și evoluție. Explorări filosofice ale complexității*, vol. I, editor Laurențiu Staicu, Editura Universității din București, 2009, pg. 313 – 351.

22. ‘Is Second-Order Logic a *Logic*, after all? Quine’s Animadversions upon Second-Order Logic’, în volumul *Cuvinte, teorii și lucruri. Quine în perspectivă*, editori Mircea Dumitru și Constantin Stoenescu, Editura Pelican, 2009, pg. 78 – 117.

23. ‘Minte și limbaj în context evoluționist’, în volumul *Darwin și gândirea evoluționistă*, editori Mircea Flonta, Laurențiu Staicu, Virgil Iordache, Editura Pelican, 2010, pg. 126 – 139.

24. ‘Ilie Pârvu despre realismul structural. Un studiu de caz asupra argumentului convergenței’, în volumul *Metafizică și filosofia științei. Volum dedicat profesorului Ilie Pârvu*, editori Mircea Dumitru, Mircea Flonta și Valentin Mureșan, Editura Universității din București, București, 2012, pg. 47-71.

25. ‘Explicarea conștiinței fenomenale. Conceptibilitate epistemică și posibilitate metafizică’, în *Problema minte-creier în neuroștiința cogniției*, editori Gabriel Vacariu și Gheorghe Ștefanov, Editura Universității din București, 2013, pg. 97-112.

26. ‘Truthmakers for Modals. Meaning, Truth, Modals and Quantifiers’, în *Truth*, editori Mircea Dumitru și Gabriel Sandu, Editura Universității din București, 2013, pg. 143-176. Publicat și în *Transylvanian Review*, Vol. XXII, No. 1. Spring 2013, pp. 47-69.

27. ‘Semnificație, non-existență și termeni non-referențiali’, în *Probleme de Logică*, vol. XVII, editori Alexandru Surdu, Dragoș Popescu, Ștefan Dominic Georgescu, București: Editura Academiei Române, 2014, pg. 27 – 44..

28. “Două profiluri ale cercetării filosofice: analiza conceptuală de fotoliu vs. filosofia experimentală. Câteva reflecții pe marginea lui Radu Solcan despre studiul experimental al minții”,

în *Filosofia științelor umane. In memoriam Mihail Radu Solcan*, editori Mircea Flonta, Emanuel-Mihail Spocaciu, Constantin Vică, Editura Universității din București, 2015, pg. 293 – 302.

29. “Logical Form”, în *On Form and Pattern*, editori Cătălin Vasilescu, Maria-Luisa Flonta, Ioana Crăciun, Editura Academiei Române, 2015, pg. 11 – 16.

30. “A Free Logic for Fictionalism”, în *Romanian Studies in Philosophy of Science*, editori Ilie Pârvu, Gabriel Sandu, Iulian Toader, Springer, 2015, pg. 149 – 163. . 31. “New Perspectives on Compositionality. Kit Fine’s Semantic Relationist Approach to Meaning”, în *Meaning and Truth*, editori Sorin Costreie și Mircea Dumitru, Editura “Pro Universitaria”, 2015, pg. 65 – 74.

32. “Is Human Mind Fully Algorithmic? Remarks on Kurt Goedel’s Incompleteness Theorems”, în *Evolving Computability. 11th Conference on Computability in Europe*, editori Arnold Beckmann, Victor Mitrană, Mariya Soskova, Springer, 2015, pg. 23 – 33.

33. “Noi perspective asupra compoziționalității. Abordarea relaționist-semantică a lui Kit Fine asupra semnificației”, în *Probleme de logică. Volumul XVIII*, editori Alexandru Surdu, Ștefan-Dominic Georgescu, Dragoș Popescu, Editura Academiei Române, 2015, pg. 21 – 27.

34. “Kit Fine”, articol în *The Cambridge Dictionary of Philosophy*, General Editor Robert Audi, ediția a III-a, Cambridge University Press, 2015, pg. 360

35. “Formă logică și necesitate. Depășirea conceptului wittgensteinian de necesitate în *Tractatus Logico-Philosophicus* și întemeierea conceptului metafizic de necesitate”, în *60 de ani în Universitate. O carte dedicată profesorului Mircea Flonta*, editori Mircea Dumitru, Adrian-Paul Iliescu, Valentin Mureșan, Cosmin Văduva, Editura Universității din București, 2015.

36. ‘Modele și reguli. Controverse în fundamentele semanticii contemporane’, în *Probleme de Logică*, vol. XIX, editori Alexandru Surdu, Dragoș Popescu, Ștefan Dominic Georgescu, București: Editura Academiei Române, 2016, pg. 47-53.

37. “Sfârșitul umanioarelor? De ce mai avem încă nevoie de educație umanistă în universități?”, în *Filosofia în universitatea contemporană*, Claudiu Mesaroș (ed.), Editura Universității de Vest, Timișoara, 2017, pg. 13-25.

38. ‘Rămas-bun Nozick! Îndreptări *versus* dreptate distributivă. Cât de moral este statul minimal?’, în *In honorem Valeriu Stoica*, Marian Nicolae, Radu Rizoii, Laura Toma-Dăuceanu (ed.), Universul Juridic, București, 2018, pg. 1101-1115; și în *Șuete culturale la Facultatea de Drept*, Flavius A. Baias, Andra-Roxana Trandafir (ed.), Editura “Hamangiu”, București, 2018, pg. 293-311.

39. “ ‘Expresiile obișnuite nu au o logică exactă și sistematică’ . Remarci asupra contribuțiilor lui P. F. Strawson la teoria logică’ , în *Probleme de Logică*, vol. XXI, editori Alexandru Surdu, Dragoș Popescu, Ștefan Dominic Georgescu, București: Editura Academiei Române, 2018, pg. 43-50.
40. “Forma logică”, în *Probleme de logică*, vol. XXII, editori Alexandru Surdu, Dragoș Popescu, Ștefan Dominic Georgescu, București: Editura Academiei Române, 2019, pg. 100-105.
41. “Science, Truth, Democracy: A Troubled Marriage?”, în *Collective Capacity Building. Shaping Education and Communication in Knowledge Society. International Issues in Adult Education Series*, Simona Sava, Claudia Borca, și Gheorghe Clitan (ed.), Brille Sense, 2020, cap. 1, pg. 15-24.
42. “Kit Fine. A Philosopher’s Philosopher”, în *Metaphysics, Meaning, and Modality. Themes from Kit Fine*, editor Mircea Dumitru, Oxford University Press, 2020.
43. “Despre normativitatea logicii”, în *Probleme de Logică*, Alexandru Surdu, Ștefan Dominic Georgescu (ed.), Editura Academiei Române, 2020.
44. “Modal Frame Incompleteness. An Account through Second-Order Logic”, în *Landscapes in Logic*, Melvin Fitting (editor), College Publications, 2021.
45. “Aristotel despre Philia”, în volumul *In memoriam Valentin Muresan*, Mircea Flonta, Emilian Mihailov (editori), 2021.
46. “The Universal and the Individual. Aristotle on Substance and *Philia* (Friendship-Love)”, în volumul *Love in Religion*, Paul Fiddes (ed.), 2021.
47. “Educația științifică”, în *Educația diferențiată la Aristotel și în dezbaterile contemporane. Studii și texte alese* co-autori Gh. Vlăduțescu, Mircea Dumitru, Vasile Morar și Ion Bănșoiu, Editura “Paideia”, 2022.
48. “Aristotel despre *Philia*. O lectură din perspectiva Academicianului Gheorghe Vlăduțescu”, în *Istoria filosofiei ca hermeneutică. Studii și eseuri în onoarea Profesorului Gheorghe Vlăduțescu*, editori Oana Vasilescu, Ion Tănăsescu, Mircea Dumitru, Editura Academiei Române, 2022, pg. 21-32.
49. “Feeling the proof. Is there such a thing as a phenomenology of reasoning?”, în *Understanding and Conscious Experience. Philosophical and Scientific Perspectives*, autor și co-editor cu Andrei-Ionut Marasoiu, New York: Routledge, septembrie, 2024.
50. “Does a Tarskian Theory of Truth Offer a Theory of Meaning? A Sellarsian-Type Evaluation and Critique of Donald Davidson’s Truth-Conditional Semantics”, în curs de apariție în W. DeVries (ed.), *Davidson-Sellars*, în curs de apariție, Routledge, 2025.

51. "Models and Rules. Representationalism vs. Inferentialism in the Foundation of the Contemporary Semantics", în curs de apariție în Antonio Piccolomini d'Aragona, Constantin Brâncuș, Thomas Piecha (ed.), *Topoi* Special Issue "Meaning and understanding via proofs", 2025.

Articole în reviste

1. 'Dinamica cunoașterii științifice', în *Revista de Filosofie*, București, Editura Academiei Române, 1985, nr. 3, pg. 249 – 253.

2. 'The Principle of Determinism and the Problem of Logical Relativism', în *Revue roumaine de sciences sociales. Serie de Philosophie et Logique*, București: Editura Academiei Române, 1986, nr. 3 – 4, pg. 195 – 198.

3. 'Principiul determinismului și problema relativismului în logică', în *Revista de Filosofie*, București, Editura Academiei Române, 1987, nr. 1, pg. 52 – 58.

4. 'Conceptul de teorie închisă și problema relațiilor interteoretice', în *Revista de Filosofie*, București, Editura Academiei Române, 1987, nr. 4, pg. 354 – 359.

5. 'Esențialism și logică modală', în *Revista de Filosofie*, București: Editura Academiei Române, 1989, nr. 1, pg. 87 - 91.

6. 'Cuantificarea modalităților și teoria reprezentanților (counterparts). Supoziții intensionale și extensionale în construirea logicii modale a predicatelor', în *Revista de Filosofie*, București, Editura Academiei Române, 1989, nr. 6, pg. 597 – 607.

7. 'Intensional Presuppositions of the Realism - Antirealism Debate', în *Revue Roumaine de Philosophie*, București, Editura Academiei Române, 1992, vol. 36, pg. 161 - 165.

8. 'Davidson's Truth-Conditional Semantics. An Assessment', în *Revue Roumaine de Philosophie*, București: Editura Academiei Române, 1995, vol. 39, no. 3 - 4, pg. 259 - 270.

9. 'Self-Predication and The Unity of Virtues in Plato's *Protagoras*', în *Revue Roumaine de Philosophie*, București: Editura Academiei Române, 1996, vol. 40, No. 1 -2, pg. 81 - 96.

10. 'Should Modal Operators Be Interpreted As Quantifiers over Possible Worlds?' în *Revue Roumaine de Philosophie*, București, Editura Academiei Române, 1996, vol. 40, no. 3 - 4, pg. 247 - 262.

11. 'Saul Kripke and Donald Davidson on Belief Ascription and Indirect Discourse', în *Revue Roumaine de Philosophie*, București: Editura Academiei Române, 1997, vol. 41, no. 3 - 4, pg. 215 - 250.

12. ‘Remarks on Fodor’s Intentional Realism’ în *Analele Universității București. Filosofie*, anul XLVIII – 1999, p. 79 – 94.

13. ‘Did Priestley Say the Truth? An Interpretation of Kitcher’s Proposal’, în *Revue Roumaine de Philosophie*, București, Editura Academiei Române, 2000. Tome 44, pg. 305 – 332.

14. ‘Phlogiston, oxygen, water, and other natural kinds. Are substance names indexicals?’ *Proceedings of the Romanian Academy – Series C*.

15. ‘’Abolirea logicii”. Wittgenstein – un filosof reformat?’’, în *Analele Universității București. Filosofie*, Editura Universității din București, 2003, pg. 21 – 26.

16. ‘Atitudini propoziționale. Probleme și teorii (I)’, în *Revista de Filosofie*, Vol. 3-4, București, Editura Academiei Române, 2003, pg. 409-425.

17. ‘Atitudini propoziționale. Probleme și teorii (II)’, în *Revista de Filosofie*, Vol. 3-4, București: Editura Academiei Române, 2004, pg. 465-476.

18. ‘’Primul vers din *Elegia* lui Gray”. Critica distincției sens – referință în ‘On Denoting’ al lui Bertrand Russell’, în *Analele Universității București. Filosofie*, Editura Universității din București, 2005, pg. 33 – 40,.

19. ‘Obiecte ficționale și descripții libere’, în *Revista de Filosofie Analitică*, Vol. 1, iulie – decembrie, 2007, Editura Universității din București, 2007, pg. 37 – 50.

20. ‘Incompletitudinea – aspecte modale’, în *Revista de Filosofie*, Nr. 1-2, București, Editura Academiei Române, 2008, pg. 55-70.

21. ‘Quine’s Animadversions Upon Second-Order Logic’, în *Revue Roumaine de Philosophie*, București: Editura Academiei Române, 2008, vol. 52, no. 1 - 2, pp. 39 - 63.

22. ‘What To Say When There Is Nothing To Talk About’, co-autor împreună cu Fred Kroon, în *Critica. Revista hispanoamericana de filosofia*, vol. 40, no. 120, decembrie 2008, pg. 97-109. Acest articol este citat în studiul *Free Logic*, de John Nolt, apărut în *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, on-line la adresa plato.stanford.edu

23. ‘ ‘*Ordinary Expressions Have No Exact and Systematic Logic*”. Some Remarks on Strawson’s Contributions to Logical Theory’, în *Organon F*, vol. 16 (2009), nr. 4, pg. 542 - 551.

24. ‘Comments on Saul Kripke’s “A Puzzle about Time and Thought” ‘, în volumul *The Philosophy of Saul Kripke*, în *The Romanian Journal of Analytic Philosophy*, 2012 Vol. VI, nr. 2 (Iulie – Decembrie 2012), pg. 122-126.

25. ‘Explaining Phenomenal Consciousness. Does Conceivability Entail Possibility?’, în *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 78, 13 May 2013, pp. 635-641.

26. “*Principia Mathematica* după 100 de ani. Un eseu expozitiv”, în *Revista de filosofie*, Editura “Academiei Române”, Tomul XLII, Nr. 2, 2015, pg. 173-182.
27. “Pasiunea căutării adevărului. Solomon Marcus despre paradoxuri”, în *Academica*, nr. 3, 2015, pg. 23 – 29.
28. “On the Normativity of Logic”, în *Normativity, Acta Philosophica Fennica*, The 2019 Entretiens of Institute International de Philosophie, Ilkka Niiniluoto & Sami Pihlstrom (ed.), 2020 pg. 51-66.
29. “Vindicating Kant’s Philosophy of Geometry through Nash’s Embedding Theorems. Toward Space Fragmentalism” (cu Liviu Ornea), în pregătire.
30. “Diamantul de pe inel: despre incompletitudinea Dreptului (obiectiv) și nevoia de drepturi (subiective)” (cu Radu Rizoii), *Revista Română de Drept Privat*.
31. “Saul Kripke on Belief Ascription”, în Inaugural Issue *East Asian Journal of Philosophy* 1 (1), 2021, pg. 3-24.
32. “Representing voting rules in Łukasiewicz’s three-valued logic”, de Adrian Miroiu și Mircea Dumitru, *Journal of Applied Non-Classical Logics*, 32 (1): 72-88, 2022.

Studii introductive

1. ‘Cuvânt înainte’ la R. Nozick, *Anarhie, stat și utopie*, București, Editura ‘Humanitas’, 1997, pg. 5 – 34.
2. ‘Note’ la L. Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus*, București, Editura ‘Humanitas’, 2001, pg. 161 –174.
3. ‘Cuvânt înainte’ la *Țesătura opiniilor*, Pitești, Editura “Paralela 45”, 2007.
4. ‘Cuvânt înainte’ la volumul, *Cuvinte, teorii și lucruri. Quine în perspectivă*, Mircea Dumitru și Constantin Stoenescu (editori), Editura ‘Pelican’, 2009, pp. 7-18.
5. ‘Cuvânt înainte’ la volumul *Metafizică și știință. Volum dedicat Profesorului Ilie Pârvu*, Editura Universității din București, 2012, pg. 9-14.
6. ‘Saul Kripke – A logic Genius’, editorial la volumul *The Philosophy of Saul Kripke*, în *The Romanian Journal of Analytic Philosophy*, 2012 Vol. VI, nr. 2 (Iulie – Decembrie 2012), pg. 5-6.
7. ‘Preface’ la volumul *Truth*, editori Mircea Dumitru și Gabriel Sandu, Editura Universității din București, 2013, pg. 9-11.

8. ‘Cuvânt înainte ’la Camil Golub, *Evoluție și logică*, Editura Universității din București, 2020, **ISBN: 978-606-16-1132-4**

9. “Ce este filosofia matematicii la Wittgenstein?”, postfața la volumul *L. Wittgenstein, Lecții. Cambridge 1932-1935*, Editura “Humanitas”, 2021.

10. “Filosofia limbajului și metafizică la Saul Kripke”, studiu introductiv la Saul Kripke, *Numire și necesitate*, Editura Polirom, 2021.

11. “Cuvânt înainte” la *Istoria filosofiei ca hermeneutică. Studii și eseuri în onoarea Profesorului Gheorghe Vlăduțescu*, editori Oana Vasilescu, Ion Tănăsescu, Mircea Dumitru, Editura Academiei Române, 2022.

12. “Empirism, holism și extensionalism. Filosofia lui W.V.O. Quine”, studiu introductiv la volumul “W. V. O. Quine, *Cuvânt și obiect*, Editura Polirom”, în curs de apariție.

Coordonator de colecții

Filosofie contemporană, Editura ‘Polirom’, Iași.

Traduceri

1. L. Laudan, ‘Perspectivă critică asupra axiologiei și metodologiei realiste’, în *Metamorfoze actuale în filosofia științei*, Angela Botez (coord.), București, Editura Politică, 1988, pg. 89 – 115.

2. R. M. Chisholm, ‘Parte și întreg. Principii ale esențialismului mereologic’, în *Metamorfoze actuale în filosofia științei*, Angela Botez (coord.), București, Editura Politică, 1988, pg. 179 – 202.

3. P. Tibbetts, ‘Elementul subiectiv în descoperirea științifică: Popper și filosofii opiniei (Lehrer, Unger, Harman)’, în *Metamorfoze actuale în filosofia științei*, Angela Botez (coord.), București, Editura Politică, 1988, pg. 357 – 365.

4. Robert Nozick, ‘Filosofie coercitivă și pluralism filosofic [Introducere. *Philosophical Explanations*]’, în *Filosoful – Rege? Filosofie, morală și viață publică*, Mircea Flonta (coord.), București: Editura ‘Humanitas’, 1992, pg. 180 – 196.

5. W. Newton-Smith, ‘Realismul modest’, în *Realism și relativism în filosofia contemporană a științei*, Angela Botez (coord.), București: Editura ‘DAR’, 1993, pg. 38 – 55.

6. Harvey Siegel, ‘Naturalismul normativ al lui Laudan’, în *Realism și relativism în filosofia contemporană a științei*, Angela Botez (coord.), București: Editura ‘DAR’, 1993, pg. 167 – 188.

7. Ludwig Wittgenstein, *Caietul albastru*, București: Editura 'Humanitas', 1993, în colaborare cu M. Flonta și A. P. Iliescu.
8. W. Newton-Smith, *Raționalitatea științei*, București: Editura științifică, 1995, în colaborare cu E. Bleoca, A. Botez și G. Nagâț.
9. Robert Nozick, *Anarhie, stat și utopie*, București: Editura 'Humanitas', 1997.
10. R. J. Bogdan, *Temeiuri ale cunoașterii: cum modelează comportamentul teleologic mintea*, București: Editura 'ALL', 1998.
11. S. Kripke, *Numire și necesitate (Naming and Necessity)*, București: Editura 'ALL', 2001.
12. L. Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus*, București: Editura 'Humanitas', 2001, în colaborare cu M. Flonta.
13. L. Wittgenstein, *Cercetări filosofice*, București: Editura 'Humanitas', 2004, în colaborare cu M. Flonta.
14. Melvin Fitting, 'Logica modală trebuie să spună mai mult decât spune', în volumul *Itinerarii logico-filosofice. Omagiu profesorului Cornel Popa*, editori Valentin Mureșan și Mircea Dumitru, București: Editura Universității din București, 2004, pg. 155-177.
15. Kit Fine, 'Esență și modalitate', în volumul *Itinerarii logico-filosofice. Omagiu profesorului Cornel Popa*, editori Valentin Mureșan și Mircea Dumitru, București: Editura Universității din București, 2004, pg. 201-214,
16. Graeme Forbes, 'Esență individuală și vaguitate', în volumul *Itinerarii logico-filosofice. Omagiu profesorului Cornel Popa*, editori Valentin Mureșan și Mircea Dumitru, București: Editura Universității din București, 2004, pg. 215-234.
17. W. V. O. Quine, *Țesătura opiniilor*, Pitești, Editura "Paralela 45", 2007; Editura "Polirom", 2021.
18. Thomas Nagel, *Ce înseamnă, oare, toate acestea (What Does It All Mean)*, Editura "Humanitas", în curs de apariție 2013.
19. S. Kripke, *Numire și necesitate (Naming and Necessity)*, ediție revizuită și corectată, Iași: Editura 'Polirom', 2021.
20. L. Wittgenstein, *Lecții. Cambridge 1932-1935*, Editura "Humanitas", în curs de apariție, 2021.
21. W. V. O. Quine, *Cuvânt și obiect*, Editura "Polirom", în curs de apariție, 2021.

Participări la congrese, sesiuni de comunicări, școli de vară și seminarii

1. ‘Aspecte epistemologice ale axiomatizării’, lucrare susținută la Colocviul studentesc de Istorie și Filosofie a Științei, Iași, 1982.
2. ‘Dinamica cunoașterii științifice’, lucrare susținută la cea de-a 17-a Conferință studențească, București, 1984.
3. ‘Abordări epistemologice contemporane în problema relațiilor interteoretice și a dinamicii cunoașterii’, lucrare susținută la Sesiunea anuală a Institutului de Filosofie, mai 1985.
4. ‘Argumente pentru o teorie unificată a dinamicii cunoașterii științifice’, lucrare susținută la Colocviul studentesc de Istorie și Filosofie a Științei, Iași, 24 – 26 aprilie, 1986.
5. ‘The Principle of Determinism and the Problem of Logical Relativism’, lucrare susținută la The 8th International Congress of Logic, Methodology, and Philosophy of Science, Moscow, 1987.
6. ‘Determinismul și logicile filosofice’, lucrare susținută la Colocviul Comitetului de Istorie și Filosofie a Științei al Academiei Române, București, 1987.
7. ‘Interpretări ale operatorilor modali în logicile polivalente și în semantica lumilor posibile’, lucrare susținută la Simpozionul anual al Institutului de Filosofie, București, 1987.
8. ‘Analiza logico-metodologică a conceptului de metodă’, lucrare susținută la Colocviul ‘Metodă, Teorie, Program’, București, iunie 1987.
9. ‘Problema determinismului și logica temporală’, lucrare susținută la Simpozionul ‘Noi perspective asupra Logicii Moderne’, București, decembrie 1987.
10. ‘Modalitățile: operatori sau predicate?’, lucrare susținută la Sesiunea anuală a Institutului de Filosofie, București, mai 1988.
11. ‘Aspecte modale ale conceptului de regulă metodologică’, lucrare susținută la Simpozionul Academiei Române, București, 6 – 7 octombrie, 1988.
12. ‘Esentialism și logică modală’, lucrare susținută la Colocviul Academiei Române, Cluj, 21 – 26 noiembrie, 1988.
13. ‘Conceptual Imagery’, lucrare susținută la The International Conference of Philosophy, organizată de Societatea ‘Öst - West Dialog’, Otterthal, Austria, iunie 1991.
14. ‘Intensional Suppositions of the Realism - Antirealism Debate’, lucrare susținută la The 9th International Congress of Logic, Methodology, and Philosophy of Science, Uppsala, Suedia, august 1991.
15. ‘Remarks on the Reference of Singular Terms’, lucrare susținută la Romanian-Dutch Colloquium, Amsterdam, iunie 1993.

16. ‘Should Modal Operators Be Interpreted as Quantifiers Over Possible Worlds?’, lucrare susținută la The First Conference of Advanced Reasoning Forum, Cedar City, Utah, S. U. A., septembrie 1999.

17. ‘Valid vs. Strong Arguments’, lucrare susținută la The Second Conference of Advanced Reasoning Forum & New Europe College, București, iulie, 2000.

18. ‘Concepția despre necesitate în *Tractatus*’, lucrare susținută la Simpozionul omagial L. Wittgenstein, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, mai 2001.

19. ‘Remarks on Two Styles of Natural Deduction System’, lucrare susținută la The Third Conference of Advanced Reasoning Forum, Berkeley and Monte Rio, California, iulie 2001.

20. ‘Modal Actualism’, lucrare susținută la The Third Conference of Advanced Reasoning Forum, Berkeley and Monte Rio, California, S. U. A., iulie 2001.

21. ‘Identitate și esență’, conferință susținută la New Europe College, 20 martie, 2002.

22. ‘Modal Logic as Higher-Order Logic’, prelegere susținută la Academia Cehă de Științe. Praga, 20 mai, 2002.

23. ‘Theories of Opacity’, prelegere susținută la Universitatea Carolină, Praga, 20 mai, 2002.

24. ‘Modal Logic as Higher-Order Logic’, lucrare susținută la The Fourth European Congress of Analytic Philosophy (ECAP4), Lund, Suedia, 14-18 iunie, 2002.

25. ‘Identity and Essence’, comunicare susținută la The Fourth Conference of Advanced Reasoning Forum, Joao Pessoa, Brazilia, 26 dec. 2002 – 5 ian. 2003.

26. ‘Possible-Worlds Semantic Approach to First-Order Modal Logic’, conferință susținută la Academia Cehă de Științe, Praga, mai, 2003.

27. ‘Varietăți ale *a priori*-ului. O temă kantiană și post-kantiană’, lucrare susținută la Sesiunea omagială *Kant- 200 de la moarte*, organizată de Academia Română și de Facultatea de Filosofie a Universității din București, 11-12 iunie, 2004.

28. ‘Fictional Objects and Free Descriptions’, lucrare susținută la Conferința Internațională LOGICA 2004, Hejnice, Republica Cehă, 21-25 iunie, 2004.

29. ‘Identity and Value. Philosophical Remarks on the Foundations of Axiological Discourse’, lucrare susținută la Simpozionul Internațional al Societăților Balcanice de Filosofie, Pitești, 7-10 iulie, 2004.

30. ‘On logical modeling’, lucrare susținută la colocviul *Logical modeling*, IHPST-CNRS, Paris, 17-18 septembrie 2004.

31. ‘On logical modeling’, lucrare susținută la colocviul *Logical modeling*, IHPST-CNRS, Paris, 17-18 septembrie 2004.

32. ‘Intenționalitatea ca problemă în filosofia minții’, lucrare susținută la colocviul *Problema intenționalității: istorie și perspective*, Societatea Română de Fenomenologie și Centrul de studii fenomenologice, București, 21-22 septembrie 2004.

33. ‘Intenționalitatea: o temă brentaniană în științele cognitive actuale’, lucrare susținută la colocviul *Filosofia austriacă. Origini, specific, reprezentanți*, Catedra de filozofie teoretică a Facultății de Filozofie, Universitatea din București și Institutul de Filosofie și Psihologie, ‘C. Rădulescu-Motru’ al Academiei Române, București, 23-24 septembrie 2004.

34. ‘Metafizica modalităților. Concepte, probleme, teorii’, lucrare susținută la Sesiunea anuală de comunicări științifice a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST), Academia Română, 15 octombrie 2004.

35. ‘Fictional Objects and Free Descriptions’, lucrare susținută la The 5th European Congress for Analytic Philosophy, Lisabona, August, 2005.

36. ‘Does Conceivability Entail Possibility?’, lucrare susținută la Conferința Internațională LOGICA 2004, Hejnice, Republica Cehă, iunie, 2005.

37. ‘Conceptul de necesitate în *Tractatus Logico-Philosophicus* de Ludwig Wittgenstein’, conferință ținută la Universitatea Națională din Santiago de Chile și la Universitatea din Valparaiso, Chile, aprilie, 2006.

38. ‘Conceivability and Possibility. Remarks on the Mind-Body Dualism in Contemporary Philosophy of Mind’, lucrare susținută la *The 22nd World Congress for Philosophy*, Universitatea Națională Seul, Seul, Coreea de Sud, 30 iulie – 5 august, 2008.

39. ‘Semantic Relationsim and Empty Names’, lucrare susținută la *The 6th European Congress of Analytic Philosophy*, Jagiellonian University, Institute of Philosophy, 21 – 26 august, 2008, Cracovia, Polonia.

40. ‘Conceivability and Possibility. Remarks on the Mind-Body Dualism in Contemporary Philosophy of Mind’, lucrare susținută la conferința internațională *A Complexity Application: Reconnecting the Science of the New EU Members to the World/European Science – The Case of Romania*, Hebrew University of Jerusalem, 18-19 septembrie, 2008.

41. “The Law of Excluded Middle and the Problem of Determinism and Free Will”, Simpozion Curtea de Argeș, 26 – 28, martie, 2009.

42. “Modal and Deontic Logic”, Seminar Universitatea din Geneva, 2 aprilie, 2009.

43. Conferință Strawson, Praga, 20 – 24 aprilie, 2009.
44. Seminar de cercetare “Fundamentele științelor cognitive. Semantică”, ENS Lyon, 14 – 15 mai, 2009.
45. “Atitudini propoziționale. Probleme și teorii”, conferință la Centrul de Pragmatici, UBB Cluj, 20 iunie, 2009.
46. “On toleration and Epistemic Fallibilism”, conferință susținută la Reuniunea Societăților de Filosofie din Balcani, Istanbul, 13 – 15 iulie, 2009.
47. “Filosofia lui M. Devitt”, conferință, Universitatea din Maribor, Slovenia, 12 – 13 oct. 2009.
48. “Models and Rules”, Conferință susținută la UBB Cluj, 17 oct. 2009.
49. Conferință Universitatea “Ștefan cel Mare”, Suceava, 23 – 25 octombrie, 2009.
50. “Philosophy between conceptual analysis and experiment”, Conferință susținută la Universitatea din Sofia, 30 – 31 oct., 2009.
51. “Mintea în context evoluționist”, lucrare susținută la Simpozionul omagial Darwin, Universitatea din București, 20 – 21 nov., 2009.
52. ‘Filosofia – între reflecție *a priori* și experiment’, conferință susținută în programul Okianosofia la librăria Okian, Brașov, 15 ian., 2010.
53. ‘Filosofia – între analiză conceptuală și experiment’, conferință susținută în Ciclul Conferințele Fundației ‘Carol I’, Biblioteca Centrală Universitară, 27 ian., 2010.
54. ‘Tipuri de argumente în construcția metafizică în opera lui Mircea Florian’, comunicare la Simpozionul Național ‘Mircea Florian – opera filosofică de la reconstrucția datului la ideea recesivității’, Facultatea de Filosofie, Universitatea din București, 19-20 martie, 2010.
55. “Philosophy – Between the *A Priori* and Experiment”, conferință susținută la Summer School in Philosophy, Sofia, 4 iunie, 2010.
56. Curs Master și Doctorat – Philosophy of Language, Departamentul de Filosofie, Universitatea din Helsinki, Finlanda, 3-7 mai, 2010.
57. Comunicare susținută la Bucharest Colloquium in Analytic Philosophy ‘Early Analytic Philosophy’, 4-5 iunie, 2010.
58. “Opacity”, conferință susținută la Academia Română, filiala Iași, în cadrul Conferinței internaționale organizate de Programul de cercetare post-doctorală, 8. oct., 2010.
59. “A Three-Place Relation Approach to Opacity”, conferință susținută la The Graduate Center of the City University of New York, 1 dec., 2010.

60. “A Finean Semantic Relationist Approach to Opacity”, conferință susținută la Department of Philosophy al New York University, 3 dec., 2010.

61. “A Finean Semantic-Relationist Approach to Opacity”, comunicare susținută la *Seventh European Congress of Analytic Philosophy*, Milano, 1-6 sept., 2011.

62. Panelist invitat la secțiunea “A Puzzle about Time and Thought”, din cadrul conferinței omagiale “A Conference on Saul Kripke’s *Philosophical Troubles*”, 15-16 septembrie, 2011, CUNY Graduate Center, New York.

63. “Foundational Issues in Kripke’s Possible Worlds Semantics”, conferință susținută la Haverford College, 19 septembrie, 2011.

64. “A Finean Semantic-Relationist Approach to Frege’s Puzzle”, key note speaker la Conferința *Rethinking Politics for the Knowledge Society*, Iași, 30 nov. – 4 dec. 2011.

65. “The Finean Semantic-Relationist Approach to Meaning”, lucrare susținută la Conferința “Kit Fine’s Philosophy”, Vila Borghi, Italia, 28 iulie – 2 august, 2013.

66. “Rationality and Truth”, lucrare susținută la Conferința “Rationalite en Sciences Sociales”, CEREFREA, Universitatea din Bucuresti, 20-21 septembrie, 2013.

67. ‘Four Pictures of the Mind’, key-note speech la Conferința Psiworld 2013, Universitatea din București, 18 octombrie, 2013.

68. ‘West Meets East. Ontology and Language in Western Analytic Philosophy and in Chinese Philosophy. The Problems of Identity and Naming’, conferință prin invitație la Hanban, Central Headquarters of Confucius Institutes, Beijing, 31 octombrie, 2013.

69. ‘On Toleration, Charity, and Epistemic Fallibilism’, conferință prin invitație la Beijing University for Foreign Studies, Beijing, 1 noiembrie, 2013.

70. ‘Logica matematică a lui Bertrand Russell’, lucrare susținută la colocviul ‘100 de ani de la apariția *Principia Mathematica* de A. N. Whitehead și Bertrand Russell’, Academia Română, București, noiembrie, 2013.

71. ‘On Fine on Prior on Constructing Worlds, Times, and Selves’, keynote speaker la conferința ‘Cultural Deixis’, Sinaia, noiembrie, 2013.

72. ‘On Toleration, Charity, and Epistemic Fallibilism’, conferință prin invitație la Beijing University for Political Studies and Law, Beijing, 9 decembrie, 2013.

73. “Liberul arbitru și responsabilitatea: o analiză conceptuală”, conferință susținută la Facultatea de Filosofie, 25 februarie, 2014.

74. ‘The relation of metaphysics of modality to modal actualism’, conferință prin invitație la *Forum for European Philosophy*, cu un răspuns de Brian Leftow, The Nolloth Professor of Philosophy of Christian Religion, Oxford University, susținută la Regent’s Park College, Oxford University, 7 martie, 2014.

75. “Ontologie și metafizică. Delimitări și clarificări conceptuale”, conferință susținută (împreună cu Acad. Prof. univ. dr. Gheorghe Vlăduțescu și Prof. univ. dr. Ilie Pârvu), Facultatea de Filosofie, 17 martie, 2014.

76. “Remarks on Modal Fictionalism from the Vantage Point of Modal Actualism”, conferință prin invitație susținută la Conferința Bucharest-Budapest Workshop in Philosophy, CEU, Budapesta, 4-5 aprilie, 2014.

77. “Fictionalism about Possible Worlds”, conferință prin invitație la Conferința “Fictions”, SNSPA, București, 10-12 aprilie, 2014.

78. “Four Pictures of the Mind”, conferință CEEPUS, susținută la Institutul de Filosofie al Universității Jagelloniene, Cracovia, 8 mai, 2014.

79. “Four Pictures of the Mind”, conferință susținută în calitate de *key-note speaker* la conferința anuală a Universității “Titu Maiorescu”, Facultatea de Psihologie, mai 2014.

80. “Cum gândim azi, cu Eminescu, traducerea și tălmăcirea operelor filosofice? Câteva remarci cu privire la experiența eminesciană a lecturilor kantiene”, comunicare susținută la sesiunea solemnă *125 de ani după Mihai Eminescu*, Academia Română, 16 iunie, 2014.

81. “Meaning, non-existence, and non-referring terms”, comunicare susținută prin invitație, Bucharest Colloquium in Analytic Philosophy, BCAP 2014, 3-5 septembrie, 2014.

82. “Davidson’s truth-conditional semantics. An assessment”, lucrare susținută la Workshopul formatic *Meaning & Truth*, Universitatea din București, 16-17 ianuarie 2015.

83. “New Perspectives on Compositionality. Kit Fine’s Semantic Relationist Approach to Meaning”, key-note speaker la Colocviul Academiei Române, filiala Iași, ianuarie, 2015.

84. “Este mintea umană algoritmizabilă? Reflecții asupra unei teoreme a lui Kurt Goedel”, Conferințele Șaguna, Brașov, 3 aprilie, 2015.

85. “Logic and Decision Theory”, conferință susținută, împreună cu Adrian Miroiu, la *Academia Sinica*, Taipei, 19-23 mai, 2015.

86. “Is Human Mind Fully Algorithmic? Remarks on Kurt Goedel’s Incompleteness Theorems”, *key-note speaker*, la Conferința *Evolving Computability. 11th Conference on Computability in Europe*, Biblioteca Centrală Universitară, București, 29 iunie, 2015.

87. “Free Logic for Fictionalism”, lucrare susținută la CLMPS XV, Helsinki, 3-8 august, 2015.

88. “Logics applied to ethics. Can one formalize ethical arguments? And if so, how can that help ethics?”, comunicare susținută la *Bucharest - Oxford Workshop in Applied Ethics*, 3-4 decembrie, 2015.

89. “Sfârșitul umanioarelor? De ce mai avem nevoie încă de educație umanistă în universități?”, conferință invitată la Conferința *Diaspora în Cercetarea Științifică și Învățământul Superior din România - Diaspora și prietenii ei*, Universitatea de Vest, Timișoara, 27 aprilie 2016.

90. “Carol I și reformele educației naționale”, lucrare susținută la Sesiunea solemnă *Domnitorul Carol I. 150 de ani de la urcarea pe tronul României*, Academia Română, 9 mai 2016.

91. “On Toleration, Charity, and Epistemic Fallibilism”, **Keynote Speaker** la *International Conference in Political Science: Governing the Future - Interdisciplinary perspectives for a Sustainable World*; conferință susținută la SNSPA, 9-12 iunie, 2016.

92. “Philosophy: Necessity or Luxury?”, dialog susținut cu Kit Fine în seria *Conferințele Ateneului Român*, 20 iunie 2016.

93. “Științele umaniste în sec. al XXI-lea”, conferință susținută în seria de Conferințe *SpectActor*, Teatrul Național Craiova, 18 septembrie 2016.

94. “What’s the logic underlying applied ethics reasoning?”, comunicare susținută la *Oxford - Bucharest Work in Progress Seminar*, Oxford Uehiro Centre for Practical Ethics, University of Oxford, 15 noiembrie, 2016.

95. “Aristotle’s Theory of Syllogism”, **Keynote Speaker**, *The International Conference 2400 Aristotle*, Universitatea din București, 25-26 noiembrie 2016.

96. “Știință, adevăr, democrație: o alianță problematică?”, conferință publică susținută la Banca Națională a României, 28 aprilie 2017.

97. “Bun rămas, Nozick! Îndreptări vs. dreptate distributivă. Cât de moral este statul minimal?”, conferință susținută în seria *Șuetele Culturale la Facultatea de Drept a Universității din București*, 3 mai, 2017.

98. “Truth and Post-Truth. Why Does Critical Thinking Really Matter?”, dialog susținut cu Timothy Williamson în seria *Conferințele Ateneului Român*, 30 mai 2017.

99. “Incompletitudine și modalitate. Contribuția lui K. Godel la dezvoltarea logicii modale”, prelegere inaugurală la Conferința Națională Anuală de Logică *Incompletitudine și Nedecidabilitate (K. Godel)*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj, 20 iunie 2017.

100. “New Perspectives on Compositionality. Kit Fine’s Semantic Relationist Approach to Meaning”, lucrare susținută la *9th European Congress of Analytic Philosophy (ECAP 9)*, Ludwig-Maximilians-Universitat (LMU), Munchen, 21-26 august 2017.

101. “Science, Truth, Democracy. A Troubled Marriage?”, **Keynote Speaker**, Conferința *The Body Politic: States in the History of Medicine and Health*, Universitatea de Medicină “Carol Davila”, București, 31 august 2017.

102. “Science, Truth, Democracy: A Troubled Marriage?”, **Keynote Speaker** la *3rd International Conference on Communication and Education in Knowledge Society, Collective Capacity Building*, Universitatea de Vest, Timișoara, 9 noiembrie 2017.

103. Dialog susținut la Festivalul *Respir Shakespeare*, Muzeul Țăranului Român, 10 noiembrie 2017.

104. “Is Human Mind Fully Algorithmic? Remarks on Kurt Goedel’s Incompleteness Theorems”, conferință susținută la Beijing Normal University, 15 decembrie 2017.

105- 107. “Modalitate și incompletitudine (I, II, III)”, conferința susținută la Facultatea de Matematică și Informatică a Universității din București, (I) decembrie 2017, (II) 11 ianuarie 2018, (III) 8 februarie 2018.

108. “Logica cercetării științifice”, conferință susținută la Spitalul Clinic de Urgență “Floreasca”, 7 februarie 2018.

109. “Despre teama de adevăr. Frământări ale unei epoci confuze”, conferință publică susținută în seria *Conferințele Teatrului Național București*, 18 februarie 2018.

110. ”La drept vorbind, ce înseamnă să spui adevărul?”, dialog public cu Otniel Bunaciu și Daniel Barbu, Biblioteca Națională, 20 februarie, 2018.

111. ”Religion and Public Policy in Education in Romania”, conferință susținută la seminarul Religion and Public Policy, Regent’s Park College, Oxford, 23 februarie, 2018.

112. “ ‘West’ Meets ‘East’; Virtue Ethics & Neo-Confucian Ethics. A Comparison’, Keynote Lecture 1, conferință susținută la Simpozionul Internațional de Studii Japoneze *Tradition and Innovation in Changing Japan*, Centrul pentru Studii Japoneze, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, 3 martie, 2018.

113. ‘New Perspectives on Compositionality about Meaning: Kit Fine’s Semantic Relationism’, conferință invitată la Universitatea din Macerata, Italia, 18 aprilie, 2018.

114. Keynote speaker la Conferința “Cărți care ne-au marcat viața, UAIC Iași, 26 mai, 2018.

115. *Respect for Truth; What It Is, What It Means*, Conferințele Ateneului Român, dialog cu Profesorul Pascal Engel (EHES), 4 iunie, 2018.

116. *Why Truth Matters: On the Ethics of Truth, and the Fear of Knowledge; Against Relativism and Constructivism*, keynote speaker la *Literature and Cultural Studies Section: 'Truth(s) and Alternative Facts'*, The 20th Annual International Conference of The English Department, Universitatea din București, 7 iunie, 2018.

117. *What Do We Know When One Knows and Ethical Norm, and How?*, lucrare susținută la Conferința "Uehiro" Centre, Oxford, 21 iunie, 2018.

118. *Introduction to Modern Logic*, curs predat la Școala de vară a China University for Political Science and Law, Beijing, China. iulie, 2018.

119. *New Perspectives on Compositionality. Kit Fine's Semantic Relationist Approach to Meaning*, lucrare susținută la *The 24th World Congress of Philosophy*, Beijing, august 2018.

120. *The Universal and the Individual: Aristotle on Substance, Truth, and Love*, lucrare susținută la Simpozionul *Love and Truth in Religion. An Inter-faith exploration of Aristotelian and Platonic Traditions*, Regent's Park College, University of Oxford, 16-17 noiembrie, 2018.

121. *Ludwig Wittgenstein on Logical Necessity and the Problem of Logical Form*, master-class susținută la Beijing Normal University, Beijing, China, 27 noiembrie, 2018.

122. *Ludwig Wittgenstein on Logical Necessity and the Problem of Logical Form*, master-class susținută la Renmin University, Beijing, China, 28 noiembrie, 2018.

123. *Truthmakers for Modals*, master-class susținută la Renmin University, Beijing, China, 29 noiembrie, 2018.

124. *Truthmakers for Modals*, master-class susținută la Beijing Normal University, Beijing, China, 29 noiembrie, 2018.

125. *New Perspectives on Compositionality. Kit Fine's Semantic-Relationist Approach to Meaning*, master-class susținută la Beijing Normal University, Beijing, China, 30 noiembrie, 2018.

126. *Europe 2050: How Can Education, Science and Innovation Contribute?* Plenary Debate, *Forum Future Europe. Raising Inclusion and Performance of European Research and Innovation*, Leibniz Association, Leopoldina Nationale Akademie Der Wissenschaften, 22 februarie 2019, Leibniz Association, Headquarters Berlin.

127. *The Universal & the Individual. Aristotle on Substance & Friendship-Love (Philia)*, conferință invitată susținută la *EUARE - Annual Conference*, Bologna, 4-7 martie, 2019.

128. *New Perspectives on Compositionality. Kit Fine's Semantic Relationist Approach to Meaning*, conferință invitată la Universitatea din Padova, 8 mai, 2019.

128. *Science, Truth, Democracy. A Troubled Marriage?*, invited speaker, la Conferința internațională *The Interaction Between Philosophy, Science, and Society*, Shanxi University, Taiyuan, China, 1 iunie, 2019.

129. *On Translation*, invited speaker, Comisia Europeană, Luxemburg, Bruxelles, 13 iunie, 2019.

130. *New Perspectives on Compositionality: Semantic Relationism*, Comunicare susținută la RAAI, București, 28 iunie 2019.

130. Summer School, Curs de Logică, 1-10 iulie, 2019, CUPL, Beijing, China.

131. *Meaning, etc.*, conferință susținută la Beijing Normal University, 3 iulie, 2019.

132. *New Perspectives on Compositionality; Semantic Relationism*, conferință susținută la Beijing Normal University, 4 iulie, 2019.

133. *Science, Truth, Democracy. A Troubled Marriage?*, conferință susținută la Beijing Normal University, 5 iulie, 2019.

134. *New Thoughts on Compositionality. Contrastive Approaches to Meaning: Fine's Semantic Relationism vs. Tarski-Style Semantics*, comunicare susținută la CLMPST, Praga, 9 august 2019.

135. *Cunoaștere și adevăr. O relație necesară*, conferință invitată, Școala de Vară de Știință și Tehnologie, Măgurele, 27 august, 2019.

136. *On the Normativity of Logic*, Comunicare susținută la International Institute of Philosophy, 30 august, 2019.

137. *The End of the Humanities? Why Do We Still Need Humanities in Higher Education?*, conferință susținută la Universitatea din Ankara, octombrie, 2019.

138. *Is Human Mind Fully Algorithmic? Remarks on Kurt Godel's Incompleteness Theorems*, conferință invitată ca keynote speaker la EPHES 2019, Universitatea "Ștefan cel Mare", Suceava, octombrie, 2019.

139. *Wittgenstein on Necessity*, Oversea Famous Scholars Lectures, lecture nr. 1, Peking University, 7 nov. 2019.

140. *On the Normativity of Logic*, Oversea Famous Scholars Lectures, prelegerea nr. 2, Peking University, 8 nov. 2019.

141. *On the Normativity of Logic*, prelegere invitată, Conferința “On the Methodology of Philosophy”, Peking University, 9 nov. 2019.

142. *Wittgenstein on Necessity*, prelegere invitată, Shaanxi Normal University, Xi'an, China, 11 nov. 2019.

143. *On the Normativity of Logic*, prelegere invitată, Northwestern University, Xi'an, China, 12 nov. 2019.

144. *Truthmakers for Modals*, Oversea Famous Scholars Lectures, prelegerea nr. 3, Peking University, 15 nov. 2019.

145. *Meaning, Non-Existence, and Non-Referring Terms. Saul Kripke and R. M. Sainsbury on Vacuous Names and Fictional Entities*, Oversea Famous Scholars Lectures, prelegerea nr. 4, Peking University, 16 nov. 2019.

146. *New Perspectives on Compositionality: Kit Fine's Semantic Relationist Approach to Meaning*, Oversea Famous Scholars Lectures, prelegerea nr. 5, Peking University, 18 nov. 2019.

147. *Noi perspective asupra compoziționalității; concepția relaționist-semantică despre compoziționalitatea semnificației*, keynote speaker, Conferința “Teorii lingvistice contemporane”, Facultatea de Literatură, Universitatea din București, 21 nov. 2019.

148. *On the Normativity of Logic. Some Methodological Aspects*, plenary lecture by invitation held at the International Conference *Philosophical Method(s)*, Institute of Philosophy, Zagreb, Croatia, 5-6 December, 2019.

149. “*Possible Minds*”. *Promises and Limits of Artificial Intelligence*, conferință susținută cu ocazia Zilei Internaționale a Logicii, Universitatea din București, 14 ianuarie, 2020.

150. “Despre teoriile conspiraționale”, conferință susținută la Conferințele Zoom *Elucidări*, 10 iunie, 2020.

151. “New Perspective on Compositionality. Kit Fine's Semantic Relationist Approach to Meaning”, conferință Zoom invitată, *Advanced Reasoning Forum*, 25 octombrie, 2020.

152. “The Humanities *qua* Partner for Interdisciplinary Research”, keynote speaker, ISDS Webinar *Interdisciplinarity as a Catalyst of Change in the New Academic Context*, Universitatea din București, 12 noiembrie, 2020.

153. “Imaginând lumi posibile. Adevăr, fapte, ficțiune”, keynote speaker la *Advanced Interdisciplinary Art Research*, ediția a II-a, UNATC, București, 16-17 noiembrie, 2020.

154. “A Free Logic for Fictionalism”, conferință invitată la seminarul *Logică și metafizică*, CUNY, 30 noiembrie, 2020.

155. “Free Logic and Fictionalism”, conferință invitată pentru Ziua Mondială a Logicii, grupul de cercetare ALEPH, Zoom, 15 ianuarie, 2021.

156. “Diamantul de pe inel: Despre incompletitudinea Dreptului (obiectiv) și nevoia de drepturi (subiective)”, co-autor Radu Rizoiu, conferință, Centrul de Drept Natural și Analiză Normativă, Facultatea de Drept, Universitatea din București, Zoom, 19 ianuarie, 2021.

157. Conferință Psihiatrie

158. “Is Rawls a Utilitarian of Sorts? Nozick’s Animadversions against Rawls”, lucrare susținută la *After Justice. John Rawls’ Legacy in the 21st Century*, Universitatea din București, 5-6 noiembrie, 2021.

159. „Unlocking the Mind, Deciphering the Consciousness”, Keynote Speaker la 2nd International Conference on Neuroscience, Neuroinformatics, Neurotechnology, and Neuro-Psycho-Pharmacology, November 18-20, 2021, Academia Română, București.

159. „Reasoning and Understanding”, conferință susținută la Colocviul „Understanding II”, Universitatea din București, 23 noiembrie, 2021.

160. “Cum dialogăm cu cei cu care avem dezacorduri profunde?”, conferință invitată la UNATC, București, 25 noiembrie, 2021.

161. “Conceptul de necesitate în *Tractatus*”, lucrare susținută la colocviul “Ludwig Wittgenstein - *Tractatus Logico-Philosophicus*. Prima sută de ani”, Institutul de Filosofie și Psihologie “Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române, 26-27 noiembrie, 2021.

162. “History of Science without Philosophy of Science is Blind; Philosophy of Science without History of Science is Empty”, Conferință invitată, 13 mai 2024, Universitatea din Nancy, Franța.

163. “Despre post-adevăr”, Conferință UVT, 17 mai 2024.

164. “On Parfit on Personal Identity & the Separateness of Persons”, conferință Uehiro Center, University of Oxford, 24 mai 2024.

165. “Despre adevăr”, conferință în Dialog cu Daniel David, Iași, 15 iunie 2024.